

บทที่ 3

หลักกฎหมายและวิธีการจำแนกและแบ่งแยกประเภทความผิดของเด็กและเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับหลักกฎหมายของต่างประเทศและของประเทศไทย

การกระทำผิดของเด็กและเยาวชนเกิดขึ้นได้จากหลายสาเหตุและปัจจัย ซึ่งต้องมีกฎหมายและมาตรการในการควบคุม และยับยั้งการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน ไม่ให้มีการกระทำ ความผิดที่รุนแรงมากขึ้น และกฎหมายและมาตรการเหล่านี้ยังมีส่วนเยียวยา และช่วยแก้ไขบำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ทำให้เด็กและเยาวชนไม่ต้องไปรับโทษอย่างผู้ใหญ่ ซึ่ง กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนมีอยู่หลายกฎหมายด้วยกัน ซึ่งผู้วิจัย จะได้นำกฎหมายของต่างประเทศและของประเทศไทยมาวิเคราะห์เข้ากับปัญหาการกระทำผิด ของเด็กและเยาวชน เพื่อหามาตรการทางกฎหมายที่ได้ประสิทธิภาพต่อไป

หลักกฎหมายและวิธีการจำแนกและแบ่งแยกประเภทความผิดในประเทศสหรัฐอเมริกา

1. กำเนิดของศาลคดีเด็กและเยาวชน

ในปี ค.ศ.1861 ศาลในเมือง Chicago รัฐ Illinois ได้เริ่มแยกการพิจารณาพิพากษาคดีเด็ก และเยาวชนจากการพิจารณาพิพากษาคดีผู้ใหญ่ แต่ยังไม่ได้จัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนเป็นเอกเทศ ศาลคดีเด็กและเยาวชนแห่งแรกของสหรัฐอเมริกา ตั้งขึ้นที่ Cook County เมือง Chicago รัฐ Illinois เมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม ค.ศ.1899 มีหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับเด็กที่ขาดการเอาใจใส่ ถูก ทอดทิ้งและเด็กที่กระทำความผิด ขณะนี้สหรัฐอเมริกามีศาลคดีเด็กและเยาวชนอยู่ประมาณ 3,000 แห่งในทุกรัฐ (บุญเพราะ แสงเทียน, 2546, หน้า 27)

2. ความหมายของศาลคดีเด็กและเยาวชน (juvenile court) ในสหรัฐอเมริกา

ศาลคดีเด็กและเยาวชนในสหรัฐอเมริกา หมายถึงศาลซึ่งพิจารณาพิพากษาคดีเด็กและ เยาวชน โดยใช้วิธีการพิเศษแตกต่างจากศาลผู้ใหญ่ไม่ว่าศาลนั้นจะตั้งขึ้นเป็นเอกเทศหรือรวมอยู่กับ ศาลอื่นก็ตาม

3. อำนาจของศาลคดีเด็กและเยาวชน

ศาลคดีเด็กและเยาวชนมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีเด็กกระทำความผิด (delinquent) (บางรัฐไม่รับพิจารณาคดีอุกฉกรรจ์ เช่น ฆ่าคนตายโดยเจตนา) เด็กถูกทอดทิ้งโดยความผิดของพ่อ แม่หรือผู้ปกครอง (neglected) และเด็กที่ขาดการเอาใจใส่โดยมิใช่ความผิดของพ่อแม่หรือผู้ปกครอง

(dependent) และในบางรัฐศาลคดีเด็กและเยาวชนมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับเด็กที่ต้องการเอาใจใส่ดูแล (child in need of supervision) ด้วย

4. เกณฑ์อายุของเด็กในเขตอำนาจของศาลคดีเด็กและเยาวชน

เด็กและเยาวชนซึ่งอยู่ในเขตอำนาจของศาลคดีเด็กและเยาวชน โดยปกติหมายถึงเด็กและเยาวชนที่มีอายุไม่เกิน 16 หรือ 21 ปี (2 ใน 3 ของรัฐต่างๆ ในสหรัฐ) ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกฎหมายของแต่ละรัฐ สำหรับคดีเด็กกระทำความผิด (delinquency) บางรัฐกำหนดอายุของเด็กขั้นต่ำไว้ด้วย เช่น รัฐ Colorado กำหนดไว้ 10 ปี และกำหนดไว้ด้วยว่า ศาลคดีเด็กและเยาวชนไม่รับพิจารณาคดีที่เด็กอายุที่เกินกว่า 16 ปี ซึ่งกระทำความผิดในข้อหาที่มีโทษถึงประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต

5. ประเภทของศาลคดีเด็กและเยาวชน

ในจำนวนศาลคดีเด็กและเยาวชนประมาณ 3,000 แห่งนั้น อาจแบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ

5.1 ศาลที่ได้รับมอบหมาย (designated court) หมายถึง ศาลธรรมดาที่ได้รับมอบหมายให้มีอำนาจพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน ขณะที่พิจารณาคดีเด็กและเยาวชน ก็เรียกว่าศาลคดีเด็กและเยาวชน การมอบหมายนี้กระทำการถาวร

5.2 ศาลคดีเด็กและเยาวชน (juvenile court) หมายถึงศาลคดีเด็กและเยาวชนที่แยกเป็นเอกเทศจากศาลธรรมดา

5.3 ศาลรวม (co - ordinate court) หมายถึงศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนและคดีอื่นๆ อีกบางประเภท เช่น juvenile and domestic relations court และ family court เป็นต้น

6. ทฤษฎีของศาลคดีเด็กและเยาวชนของสหรัฐอเมริกา

ปรัชญาเบื้องต้นของศาลคดีเด็กและเยาวชนมีว่า เด็กและเยาวชนซึ่งกระทำความผิดนั้น ควรจะได้รับการปกป้องและแก้ไขความประพฤติ มากกว่าที่จะแก้แค้น โดยการลงโทษตามอุดมคติเก่าปัญหาที่ผู้พิพากษาคดีเด็กและเยาวชนจะต้องพิจารณา หาใช่ปัญหาว่า เด็กคนนี้ได้กระทำความผิดตามที่กล่าวหาหรือไม่ หากแต่พิจารณาว่าเด็กคนนี้เป็นอะไรไป ทำให้เขาจึงกระทำเช่นนั้น และวิธีการไหนที่จะเป็นวิธีการที่ดีที่สุด เหมาะสมที่สุดกับสภาพของเด็กคนนั้นและสังคมนั้นในอันที่จะช่วยเขาให้พ้นจากความชั่วและกลับตัวได้

ผู้พิพากษาศาลคดีเด็กและเยาวชนจะต้องกระทำตนเป็นพ่อแม่ที่ฉลาดมากกว่าเป็นผู้ตัดสินคดีที่สามารถ การพิจารณาคดีต้องกระทำอย่างไม่เป็นทางการมีพิธีรีตองแต่น้อย โดยปกติไม่ต้องมีทนายความ (หลักข้อหลังนี้เปลี่ยนแปลงไปหลังจากที่ศาลสูงสุดของสหรัฐได้ตัดสินคดี IN RE GAULT ใน ค.ศ.1967 แต่บัดนั้นมา ศาลคดีเด็กและเยาวชนจะต้องจัดหาทนายให้แก่เด็ก เมื่อได้รับการร้องขอ) การพิจารณาคดีกระทำโดยไม่เปิดเผย และสำนวนต่างๆ จะต้องรักษาไว้เป็นความลับ

ก่อนจะพิจารณาคดี พนักงานคุมประพฤติจะสืบเสาะประวัติและสิ่งแวดล้อมของเด็กและประมวลขึ้นเป็นรายงานข้อเท็จจริง วิธีการต่างๆ ทางวิทยาศาสตร์ว่าด้วยพฤติกรรมต้องนำมาใช้ในการวินิจฉัย (diagnosis) ปัญหาของเด็กและในการเลือกวิธีการที่จะปฏิบัติต่อเด็ก เพื่อผลในการแก้ไขความประพฤติของเด็กเป็นรายๆ ไป

7. การโอนคดีเด็กและเยาวชนไปพิจารณายังศาลผู้ใหญ่ (ศาลธรรมดา)

แม้ว่าศาลคดีเด็กและเยาวชนจะมีอำนาจพิจารณาคดีเด็กตามกฎหมาย แต่ถ้าพิจารณาเห็นว่า โดยลักษณะแห่งความผิด อายุของเด็ก และสิ่งแวดล้อมอื่นๆ คดีนั้นควรจะได้รับพิจารณาในศาลผู้ใหญ่ ผู้พิพากษาคดีเด็กและเยาวชนมีอำนาจจะโอนคดีดังกล่าวไปให้ศาลผู้ใหญ่พิจารณาได้

จากการสำรวจของ the crime commission ปรากฏว่าราวครึ่งหนึ่งของคดีเด็กและเยาวชนทั่วสหรัฐ มีอำนาจจะโอนคดีไปให้ศาลผู้ใหญ่ได้ ในจำนวนนี้ราวหนึ่งในสามมีอำนาจจะโอนคดีไปได้ทุกคดี ถ้าเด็กมีอายุอย่างน้อย 13 ปี ราวหนึ่งในห้ามีอำนาจจะโอนคดีไปได้ไม่ว่าเด็กจะอายุเท่าใด แต่เฉพาะในบางคดีที่กำหนดเท่านั้น ในบางรัฐกำหนดทั้งอายุและประเภทของคดี เช่น กำหนดไว้ว่าศาลคดีเด็กและเยาวชนจะโอนคดีไปให้ศาลผู้ใหญ่พิจารณาได้ ก็ต่อเมื่อเด็กมีอายุอย่างน้อย 14 ปี และความผิดนั้นจะต้องเป็นความผิดอาชญากรรมเท่านั้น

ในเรื่องการโอนคดีเด็กและเยาวชนไปให้ศาลผู้ใหญ่พิจารณานี้ ได้มีนักกฎหมายบางท่าน เช่น Ted Rubin ผู้พิพากษาศาลคดีเด็กและเยาวชน แห่งเมือง Denver รัฐ Colorado คัดค้านไม่เห็นด้วย หากแต่นักกฎหมายส่วนมากเห็นด้วย อย่างไรก็ตามก็ควรมีข้อกำหนดให้รัดกุม ศาลสูงแห่ง the district of columbia ได้มีคำสั่งเมื่อ ค.ศ.1966 ว่า เพื่อเป็นการป้องกันสิทธิเด็กตามรัฐธรรมนูญศาลคดีเด็กและเยาวชนจะโอนคดีเด็กไปให้ศาลผู้ใหญ่พิจารณาก็ต่อเมื่อ

- 7.1 ได้พิจารณาคดีนั้นๆ อย่างครบถ้วนกระบวนการพิจารณา
- 7.2 จัดให้มีทนายความหรือที่ปรึกษากฎหมายสำหรับเด็ก
- 7.3 พิจารณาข้อเท็จจริงทางสังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างละเอียด
- 7.4 กล่าวถึงสาเหตุแห่งการที่ผู้พิพากษาจะโอนคดีนั้นไปให้ศาลผู้ใหญ่พิจารณา

8. วิธีพิจารณาคดีของศาลคดีเด็กและเยาวชนในสหรัฐอเมริกา

เมื่อเด็กหรือเยาวชนถูกตำรวจ (ปกติเป็นตำรวจที่ได้รับการฝึกอบรมสำหรับทำการจับกุมและสืบสวนสอบสวนคดีเด็กโดยเฉพาะ) จับตัวในข้อหาว่ากระทำความผิด หรือในข้อหาว่าเป็นบุคคลที่ต้องการควบคุมความประพฤติ (minor in need of supervision) ตำรวจมีอำนาจสืบสวนคดีและกักขังเด็กไว้ยังแผนกกักขังในสถานีตำรวจ ได้ไม่เกิน 24 ชั่วโมง ขณะเดียวกันก็ต้องแจ้งให้ศาลคดีเด็กและเยาวชน และบิดามารดาของเด็กให้ทราบถึงการจับกุมด้วย

หลังจากนั้นเด็กจะถูกนำตัวมายังสถานแรกรับ (detention home) เจ้าหน้าที่ของสถานแรกรับ (intake officer, intake worker หรือ receiving officer) จะสัมภาษณ์เด็กหรือถ้าจำเป็นก็สัมภาษณ์บิดามารดาของเด็กนั้นด้วย แล้วพิจารณาว่าเด็กควรจะต้องได้รับการพิจารณาจากศาลคดีเด็กและเยาวชนหรือไม่ และถ้าสมควรก็พิจารณาต่อไปว่าควรจะต้องเอาตัวเด็กไว้ในสถานแรกรับระหว่างดำเนินการสืบเสาะข้อเท็จจริงหรือไม่ โดยปกติเจ้าหน้าที่จะเอาตัวเด็กไว้ก็ต่อเมื่อ

8.1 มีท่าทีว่าจะหลบหนีการพิจารณา

8.2 การปล่อยเด็กไปจะเป็นอันตรายต่อเด็กหรือสังคม

8.3 เพื่อประโยชน์แห่งรูปคดี

ถ้าหากคดีนั้นเป็นคดีเล็กน้อย พนักงานแรกรับมีอำนาจจะพิจารณาจัดการเปรียบเทียบหรือดำเนินการแก้ไข แล้วปล่อยเด็กไป โดยมีเงื่อนไขหรือไม่ก็ได้ จากการสำรวจของ children bureau ปรากฏว่าครึ่งหนึ่งของเด็กที่ถูกส่งตัวไปยังศาลคดีเด็กและเยาวชน ได้รับการเปรียบเทียบหรือดำเนินการแก้ไขอย่างหนึ่งอย่างใด โดยพนักงานแรกรับเองหรือหน่วยงานอื่นๆ ที่มีหน้าที่และไม่มี การดำเนินการทางศาลอย่างเป็นทางการ

ระหว่างเด็กอยู่ในสถานแรกรับ พนักงานคุมประพฤติที่มีหน้าที่สืบเสาะข้อเท็จจริง ซึ่งเรียกว่า court investigator จะทำการสืบประวัติ ลี้ภัยลี้ภัยและรายละเอียดต่างๆ พร้อมทั้งสาเหตุแห่งการกระทำความผิด เพื่อจัดทำเป็นรายงานข้อเท็จจริง (social study) เสนอต่อศาลคดีเด็กและเยาวชน โดยทำเป็นคำร้อง (petition) และถ้าศาลเห็นสมควรก็จะได้มีการตรวจร่างกายและจิตใจโดยแพทย์และจิตแพทย์ด้วย ศาลจะพิจารณาประกอบกับสำนวนคดีของตำรวจ

กรณีที่เด็กปฏิเสธข้อหา หรือคดีมีข้อยุ่งยากทางกฎหมาย พนักงานคุมประพฤติที่เรียกว่า court hearing officer จะทำหน้าที่สืบเสาะข้อเท็จจริง โดยปรึกษาปัญหากฎหมายกับอัยการ ประจำศาลคดีเด็กและเยาวชน ซึ่งเรียกว่า court attorney (Arizona), prosecutor Attorney (Colorado), state's Attorney (Illinois), county prosecutor (New Jersey), court prosecutor (Florida) หรือ corporation counsel (the district of Columbia) เป็นต้น

การพิจารณาคดีของศาลคดีเด็กและเยาวชนกระทำอย่างง่าย ๆ เพื่อพิจารณาว่าเด็กได้กระทำความผิดจริงหรือไม่ และเหตุใดจึงกระทำความผิด และจะใช้วิธีการแก้ไขอย่างไร จึงจะเหมาะสมกับเด็กผู้นั้น การพิจารณาเป็นการพิจารณาลับ

ในกรณีที่เด็กต้องการทนายความช่วยว่าต่างคดีให้ เด็กหรือบิดามารดาของเด็กอาจหาเอง ถ้าไม่สามารถหาเองได้ ทางศาลคดีเด็กและเยาวชนมีหน้าที่หาให้โดยไม่คิดค่าป่วยการใดๆ ทนายความของเด็กนี้ เรียกว่า defense counsel (Arizona), law Guardian (New York), public defender (Florida) หรือ defendant Attorney (the district of Columbia) เป็นต้น

9. ผู้พิพากษาศาลคดีเด็กและเยาวชน

ผู้พิพากษาศาลในคดีเด็กและเยาวชนในสหรัฐนั้น อาจได้รับการแต่งตั้งมาจากผู้พิพากษาศาลอื่น หรือรับเลือกตั้งจากรายการโดยตรง ผู้พิพากษาที่ได้รับเลือกตั้งอาจอยู่ในตำแหน่งตั้งแต่ 4 ปี ไปจนถึงตลอดชีวิต แล้วแต่กฎหมายของแต่ละรัฐ โดยปกติแล้วผู้พิพากษาที่ได้รับแต่งตั้งมาจากศาลอื่นจะอยู่ในตำแหน่งอย่างน้อย 1-3 ปี

ในบางศาล นอกจากจะมีผู้พิพากษาแล้วยังมีผู้ตัดสินคดี (referee) ซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับการอบรมทางกฎหมาย และวิธีการพิจารณาคดี เป็นผู้ตัดสินคดีในนามของผู้พิพากษาอีกด้วย ผู้ตัดสินคดีเหล่านี้อาจจะไม่มีปริญญาทางกฎหมายก็ได้ คู่ความอาจจะอุทธรณ์คำตัดสินนั้นได้ ในการพิจารณาและตัดสินคดีเด็กและเยาวชน โดยปกติผู้พิพากษาจะดำเนินการพิจารณาเป็น 2 วาระ คือ

9.1 พิจารณาว่าเด็กมีความผิดจริงหรือไม่ (adjudicatory hearing)

9.2 พิจารณาว่าจะแก้ไขเด็กอย่างไร (dispositional hearing)

กรณีที่เด็กได้รับสารภาพ มักจะพิจารณาแยกกัน ในวาระแรกจะพิจารณาว่าเด็กกระทำผิดจริงหรือไม่ก่อนในขั้นนี้ศาลจะพิจารณาหลักฐาน ฟังคำให้การของพยานของฝ่ายอัยการและทนายความ จำเลย เมื่อศาลเชื่อว่าเด็กกระทำผิดจริง ศาลจึงจะนัดพิจารณาวาระที่ 2 ในคราวต่อไป

10. วิธีการที่ศาลใช้ปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชน

วิธีการที่ศาลคดีเด็กและเยาวชนในสหรัฐอเมริกาใช้นั้น อาจแบ่งได้ดังนี้ คือ

10.1 ยกฟ้อง ปล่อยเด็กไปโดยให้อยู่ในความดูแลของบิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลที่สมควร

10.2 สั่งคุมประพฤติเด็กโดยมีเงื่อนไขพิเศษหรือไม่

10.3 ปรับให้ชดใช้ค่าเสียหาย

10.4 โอนคดีไปพิจารณายังศาลผู้ใหญ่

10.5 สั่งให้ส่งตัวเด็กไปรับการฝึกและอบรมยังสถานฝึกและอบรม

อนึ่งในระหว่างการดำเนินการสืบเสาะข้อเท็จจริงอยู่ ถ้าเด็กถูกกักขังอยู่ในสถานแรกรับเกิน 24 ชั่วโมง พนักงานสืบเสาะข้อเท็จจริงต้องยื่นฟ้องคดีต่อศาล หลังจากยื่นฟ้องแล้ว 24 ชั่วโมง ถ้าจะกักขังเด็กต่อไปอีก จะต้องมีการสั่ง ซึ่งเรียกว่า order of detention และการพิจารณาเพื่อออกคำสั่งนี้เรียกว่า detention hearing โดยปกติผู้มีอำนาจพิจารณาและออกคำสั่ง คือ ผู้พิพากษาศาลคดีเด็กและเยาวชน แต่ผู้อำนวยการสถานพินิจ (ในรัฐ Colorado) และ court interviewer ซึ่งเป็นพนักงานคุมประพฤติที่ได้รับมอบหมายหน้าที่ (ในรัฐ Pennsylvania) มีอำนาจพิจารณาและออกคำสั่ง

ในสหรัฐอเมริกา มีพฤติกรรมบางอย่างซึ่งจะเป็นการผิดกฎหมายเฉพาะเมื่อผู้กระทำเป็นเด็กเท่านั้น กล่าวคือ ถ้าพฤติกรรมเดียวกันนั้นผู้ใหญ่เป็นผู้กระทำกฎหมายไม่ถือว่าเป็นความผิด

พฤติกรรมดังว่านี้ได้แก่ การเที่ยวเตร่เตร่ การหนีเรียน (truancy) การละเมิดกฎหมายด้วยการออกนอกบ้านยามวิกาล (curfew law) การเสพสุราการสูบบุหรี่ การไม่เชื่อฟังบิดามารดา และการหนีออกจากบ้าน เป็นต้น

ปัจจุบันรัฐ New York, Colorado และ Illinois ได้เป็นผู้นำในการกำหนดประเภทของเด็กที่จะต้องได้รับการพิจารณาจากศาลคดีเด็กและเยาวชนขึ้นใหม่ เรียกว่า “person in need of supervision”, “minor otherwise in need of supervision” หรือ “child in need of supervision”, “Colorado children’s code 1967 บัญญัติไว้ว่า child in need of supervision หมายถึง

- (1) เด็กซึ่งหนีเรียนเป็นประจำ
- (2) เด็กซึ่งหนีออกจากบ้าน หรือไม่ยอมอยู่ในปกครองของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง
- (3) เด็กซึ่งมีพฤติกรรม หรือการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใด อันจักเป็นอันตรายต่อตัวเด็กเอง และสังคม เด็กจำพวกนี้จะถูกดำเนินคดีเช่นเดียวกับเด็กที่กระทำผิด

11. สถานพินิจและคุ้มครองเด็ก หรือสำนักงานคุมประพฤติ (probation department)

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า ศาลคดีเด็กและเยาวชนทุกศาลจะต้องมีสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก หรือสำนักงานคุมประพฤติ เมื่อมีคดีมาสู่ศาลคดีเด็กและเยาวชน ผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก (ในสหรัฐ หมายถึง chief probation officer) หรือผู้ได้รับมอบหมายหน้าที่จะย้ายคดีนั้นไปยังพนักงานคุมประพฤติ ผู้มีหน้าที่สืบเสาะข้อเท็จจริง (court investigator ในรัฐ Arizona, Probation Counselor ในรัฐ Colorado) พนักงานคุมประพฤติจะทำการสืบเสาะเรื่องอายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และฐานะของเด็ก และของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง ตลอดจนสิ่งแวดล้อมและสาเหตุแห่งการทำความผิด รวบรวมขึ้นเป็นรายงานที่เรียกว่า Social Study รายงานนี้เป็นประโยชน์สำหรับการพิจารณาและตัดสินคดีเป็นอย่างดี เพราะถือว่าเป็นงานสืบเสาะของผู้เชี่ยวชาญในปัญหาของเด็กโดยเฉพาะ เสมือนหนึ่งเป็นคำวินิจฉัยโรคของแพทย์ผู้เชี่ยวชาญโรคของเด็ก โดยปกติในรายงานข้อเท็จจริงและสิ่งแวดล้อมนี้ จะมีข้อเสนอแนะในเรื่องวิธีการที่สมควรจะนำมาใช้กับเด็กคนนั้นๆ อยู่ด้วย

12. การคุมประพฤติ (probation)

12.1 การคุมประพฤติ นั้นอาจตีความได้เป็น 3 นัย คือ

- (1) เป็นคำพิพากษาของศาล ซึ่งศาลให้โอกาสเด็กและเยาวชนอยู่ในสังคมภายนอกต่อไปภายใต้การคุมประพฤติของพนักงานคุมประพฤติ และเงื่อนไขที่ศาลอาจกำหนดขึ้น
- (2) เป็นหน่วยงาน ที่ตั้งขึ้นเพื่อมีหน้าที่สืบเสาะข้อเท็จจริงสิ่งแวดล้อมและสาเหตุแห่งการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน เพื่อประกอบการพิจารณาและตัดสินคดีของศาลคดีเด็กและเยาวชน

(3) เป็นกระบวนการ เกี่ยวกับการสืบเสาะข้อเท็จจริงสิ่งแวดล้อม และสาเหตุแห่งการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน เสนอต่อศาลและควบคุมสอดส่องความประพฤติของเด็กที่อยู่ในการคุมประพฤติ

อย่างไรก็ตามเราพอสรุปค่านิยมของคำว่า “คุมประพฤติ” ได้ว่าเป็นวิธีการที่ใช้กับผู้กระทำผิด ซึ่งศาลตัดสินว่ามีความผิด หรือต้องการการเอาใจใส่ดูแล แต่โดยเหตุผลบางประการควรยังไม่เห็นควรตัดเสรีภาพทางกายโดยฝึกและอบรมผู้นั้น จึงพิพากษาปล่อยตัวไปภายใต้เงื่อนไขศาลกำหนด และให้อยู่ในการควบคุมและสอดส่องความประพฤติของพนักงานคุมประพฤติ

12.2 ข้อกำหนดในการควบคุมประพฤติสำหรับเด็กและเยาวชน

เพื่อให้การคุมประพฤติได้ผลดีสมดังเจตจำนง ศาลคดีเด็กและเยาวชน และสถานพินิจจะพิมพ์ข้อกำหนดต่างๆ ที่ผู้ถูกคุมประพฤติจะต้องปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติไว้ในคำสั่งคุมประพฤติ แจกแก่ผู้ถูกคุมประพฤติ และบิดามารดา หรือผู้ปกครองของเขาด้วย

ในที่นี้จะขอยกตัวอย่างข้อกำหนดในการคุมประพฤติ ของศาลคดีเด็กและเยาวชนแห่งหนึ่ง ซึ่งมีอยู่ดังนี้คือ

- (1) เชื้อฟังคำสั่งอันชอบด้วยกฎหมายของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง
- (2) รักษาการนัดหมายกับพนักงานคุมประพฤติ
- (3) ไปโรงเรียนโดยสม่ำเสมอ หรือประกอบสัมมาอาชีพเป็นกิจจะลักษณะ
- (4) ไม่ออกนอกบ้านในยามวิกาลเกินกำหนดที่พนักงานคุมประพฤติกำหนดไว้
- (5) ถ้ามีการย้ายที่อยู่ ย้ายโรงเรียน ย้ายที่ทำงาน หรือมีสิ่งแวดล้อมอย่างใดเกิดขึ้นอันจะเป็นผลเสียหายแก่ความประพฤติของตน ต้องรีบรายงานแก่พนักงานคุมประพฤติโดยมิชักช้า
- (6) ต้องอยู่ในเขตจังหวัดที่ตนมีภูมิลำเนา นอกจากจะติดตามบิดามารดา หรือผู้ปกครองไปยังจังหวัดอื่น ไม่เกิน 2 สัปดาห์ นอกเหนือจากนี้ต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานคุมประพฤติก่อน
- (7) ให้คำตอบต่างๆ ที่สถานพินิจต้องการทราบ
- (8) หลีกเลี่ยงการคบหาสมาคมกับพวกมิจฉาชีพ
- (9) ละเว้นจากการประพฤติตนไม่เรียบร้อยในโรงเรียน ในบ้าน และที่อื่นๆ
- (10) ละเว้นจากการเสพของมีนเมาทุกชนิด

12.3 ระยะเวลาในการคุมประพฤติ

กำหนดระยะเวลาในการคุมประพฤติเด็กนั้น มีไม่เท่ากัน แตกต่างกันไปแต่ละรัฐ บางรัฐกำหนดให้มีการพิจารณาการคุมประพฤติซ้ำภายในทุกระยะ 3 เดือน หรือ 6 เดือน กล่าวคือ ถ้าพิจารณาเห็นว่าเด็กผู้ถูกคุมประพฤติ ประพฤติตนดีก็พิจารณายกเลิกการคุมประพฤติ แต่ตรงกันข้าม

ถ้าเห็นควรคุมประพฤติต่อไปอีกก็มีคำสั่งให้คุมประพฤติต่อไปอีก บางรัฐกำหนดไว้ว่าให้คุมประพฤติจนกว่าเด็กจะมีอายุ 18 ปี หรือ 21 ปี

ระหว่างการคุมประพฤติ พนักงานคุมประพฤติหากเห็นสมควร ก็ทำคำร้องขอให้ศาลพิจารณยกเลิกการคุมประพฤติได้เสมอ ในรัฐที่มีกำหนดให้คุมประพฤติเด็กจนถึง 18 ปี หรือ 21 ปี พนักงานคุมประพฤติอาจทำคำร้องขอให้ศาลพิจารณาเปลี่ยนคำสั่งคุมประพฤติอย่างเป็นทางการปฏิบัติ (active supervision) มาเป็นการคุมประพฤติอย่างไม่เป็นทางการ (inactive supervision) ได้ กล่าวคือ ไม่มีการไปเยี่ยมเด็ก หรือการรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติ แต่ยังถือว่าอยู่ในการคุมประพฤติ

มีบางกรณีที่ศาลคดีเด็กและเยาวชนมีคำสั่งยกเลิกการคุมประพฤติได้โดยเด็ดขาดแม้จะยังมีอายุไม่ถึงเกณฑ์ที่กำหนดไว้ กรณีดังกล่าวคือ

- (1) เด็กจะสมัครเข้ารับราชการทหาร
- (2) เด็กจะสมัครเข้าฝึกอาชีพ ในหน่วยฝึกอาชีพที่เรียกว่า Job Corps เป็นต้น

12.4 หน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติ

พนักงานคุมประพฤติ มีหน้าที่สำคัญ 2 ประการ คือ สืบเสาะข้อเท็จจริงและสิ่งแวดล้อมรวมทั้งสาเหตุแห่งการกระทำความผิด และควบคุมสอดส่องความประพฤติของเด็กและเยาวชน

ศาลคดีเด็กและเยาวชน ในหลายรัฐ แบ่งพนักงานคุมประพฤติออกเป็นหลายฝ่าย เช่น

- (1) พนักงานแรกรับ ซึ่งอาจเรียกว่า intake officer, intake worker, receiving officer หรือชื่ออื่นใด
- (2) พนักงานสืบเสาะข้อเท็จจริง ซึ่งอาจเรียกว่า court investigator หรือ probation officer
- (3) พนักงานสืบเสาะข้อเท็จจริงในคดีที่เด็กปฏิเสธข้อกล่าวหา ซึ่งอาจเรียกว่า court hearing officer หรือ court officer
- (4) พนักงานควบคุมและสอดส่องความประพฤติ ซึ่งอาจเรียกว่า field probation officer หรือ probation counselor

ตาม Standard Probation and Parole Act. พนักงานคุมประพฤตินี้มีหน้าที่ดังต่อไปนี้ คือ

- (1) สืบเสาะข้อเท็จจริง สิ่งแวดล้อมและสาเหตุแห่งการกระทำความผิดตามที่ได้รับมอบหมาย
- (2) มอบเอกสารเกี่ยวกับข้อกำหนดและเงื่อนไขในการคุมประพฤติ และอธิบายข้อกำหนดและเงื่อนไขนั้น แก่ผู้ถูกคุมประพฤติ

(3) พยายามทำให้ผู้ถูกคุมประพฤติ ประพฤติตนอย่างเหมาะสมภายในข้อกำหนด และเงื่อนไข โดยใช้วิธีการที่เหมาะสมเพื่อช่วยเหลือ และกระตุ้นให้เด็กได้ปรับปรุงความประพฤติ ของตนให้ดีขึ้น

(4) จัดทำบันทึกงานต่างๆ ที่ได้กระทำไปโดยละเอียด

(5) สอดส่อง เรื่องรายรับรายจ่ายของผู้ถูกคุมประพฤติ ตามคำสั่งของศาล และทำ รายงานการรับจ่ายดังกล่าวนี้

(6) ประสานงานกับหน่วยงานทางสังคมสงเคราะห์อื่นๆ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และดำเนินงานร่วมกัน

13. การฝึกและอบรม

13.1 การตัดสินใจส่งตัวเด็กและเยาวชนไปฝึกและอบรม ยังสถานฝึกและอบรม (juvenile institution หรือ training school) นั้น เป็นการตัดสินใจและเสรีภาพของเด็ก ศาลจะใช้วิธีการนี้ก็ต่อเมื่อ พิจารณาเห็นว่า ไม่มีวิธีการอื่นที่จะนำมาใช้กับเด็กผู้นั้นให้บังเกิดผลดีได้แล้ว หากปล่อยให้เด็กอยู่ใน สังคมภายนอกต่อไป รังแต่จะทำให้เป็นอันตรายต่อร่างกาย จิตใจ และศีลธรรมของเด็กเอง หรือ ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสังคมเท่านั้น

13.2 กำหนดระยะเวลาในการฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน ตามคำสั่งของศาลนั้นมี แตกต่างกันไปในแต่ละรัฐ บางรัฐใช้วิธีออกคำสั่งในแบบไม่กำหนดเวลาตายตัว แบบกำหนดเวลา ตายตัว แบบกำหนดระยะเวลาขั้นต่ำสูง หรือแบบกำหนดระยะเวลาขั้นต่ำสูงอย่างเดียว ในรัฐ New York ระยะเวลาการฝึกและอบรมสำหรับ person in need of supervision ไม่เกิน 18 เดือน และสำหรับ เด็กผู้กระทำความผิด (juvenile delinquent) ไม่เกิน 3 ปี

อย่างไรก็ดี ศาลคดีเด็กและเยาวชนหรือหน่วยงานที่มีอำนาจ รับผิดชอบของเด็กรับพิจารณา คำขอของเด็ก บิดามารดาผู้ปกครอง หรือพนักงานคุมประพฤติ เพื่อการพิจารณาลดหรือเพิ่มกำหนดระยะเวลาฝึก และอบรมเสมอ

ในปัจจุบันนี้ ศาลคดีเด็กและเยาวชนในหลายรัฐด้วยกันไม่มีอำนาจในการกำหนด ระยะเวลาฝึกและอบรม และควรจะได้รับบริการฝึกและอบรมในสถานฝึกและอบรม ศาลจะมีคำสั่งให้ เด็กไปอยู่ในความควบคุมดูแลของหน่วยงานราชการที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการฝึกและอบรมเด็ก เป็นผู้ วินิจฉัย (diagnosis) ว่าควรจะให้เด็กไปรับการฝึกและอบรมที่ไหน และเป็นระยะเวลานานเท่าใด หน่วยงานราชการเช่นนี้เรียกว่า youth authority (California) youth commission (Illinois) ซึ่งอยู่ใน department of corrections หรือ department of public welfare หรือชื่ออื่นใด

ในทางปฏิบัตินั้น ทางสถานฝึกและอบรม มีอำนาจที่จะพิจารณาระยะเวลาการฝึกและ อบรม ตามความเจริญของกรมแห่งผลการฝึกและอบรมเป็นสำคัญ เมื่อทางหัวหน้าสถานฝึกและ

อบรมพิจารณาเห็นว่าไม่จำเป็นอีกต่อไป เพราะเด็กประพฤตินิสัยพอเชื่อถือได้ว่าจะออกไปมีชีวิตในสังคมภายนอกได้แล้ว ก็จะมีคำขอให้ผู้พิพากษาหรือเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจพิจารณาและมีคำสั่งปล่อยตัวเด็กจากสถานฝึกและอบรม เท่าที่ผู้ศึกษาได้ดูงานในหลายรัฐด้วยกัน พบว่าระยะเวลาในการฝึกและอบรมโดยเฉลี่ยแล้ว อยู่ระหว่าง 6 เดือน ถึง 1 ปี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผลของการฝึกและอบรมด้วย

อนึ่ง เด็กที่ถูกส่งตัวไปยังสถานฝึกและอบรมเป็นครั้งที่ 2 ขึ้นไป มักจะต้องถูกฝึกและอบรมมีกำหนดเวลานานกว่าครั้งแรก เช่น เพิ่มจาก 1 ปี เป็น 1 ปี 6 เดือน เป็นต้น

13.3 การดำเนินการในสถานฝึกและอบรม สถานฝึกและอบรมส่วนมากเรียกว่า training school หรือ industrial school ขึ้นกับศาลคดีเด็กและเยาวชนก็มี ขึ้นกับส่วนราชการอื่นหรือเป็นของเอกชนก็มี

เมื่อเด็กถูกส่งตัวไปยังสถานฝึกและอบรม จะโดยคำสั่งของศาลโดยตรงหรือโดยผ่านทางหน่วยราชการที่มีหน้าที่ในการเลือกสถานฝึกและอบรมและกำหนดระยะเวลาการฝึกอบรมก็ตาม จะได้รับการพิจารณาจากสถานฝึกและอบรมให้แยกย้ายกันไปอยู่กลังหอนอนต่างๆ ก่อนการพิจารณาแยกบางสถานฝึกและอบรม มีการปฏิมนิเทศชั่วระยะเวลาหนึ่งก่อน หอนอนที่ว่่านั้นเรียกว่า cottage, house หรือ college ในแต่ละหอนอนซึ่งจะมีเด็กอยู่ประมาณ 30-40 คน จะมี house parents คือ พ่อบ้านแม่บ้าน ทั้ง 2 คน หรือคนเดียวคอยให้การดูแลในเรื่องการกิน การอยู่ และอบรมมารยาท การอยู่ร่วมกัน ดังเป็นพ่อแม่ของเด็กเอง แต่ละหอนอน มีนักสังคมสงเคราะห์ (social worker หรือ case worker) อยู่ประจำหอนอน 1 คน เป็นผู้ช่วยเหลือในการแก้ปัญหาต่างๆ ของเด็กและเยาวชน เป็นเสมือนผู้แนะนำแนวทางชีวิต การศึกษา และการอาชีพแก่เด็ก เป็นเพื่อนและที่พึ่งของเด็ก

เด็กและเยาวชนทุกคนจะได้รับการทดสอบความรู้ จัดเข้าชั้นเรียนเพื่อเรียนวิชาสามัญ เมื่อเด็กเรียนจบชั้นประถมศึกษา หรือมีอายุถึง 16 ปีแล้ว และไม่ประสงค์จะเรียนต่อ ก็ได้รับการจัดให้เข้าฝึกวิชาชีพในแผนกมีอาชีพ ซึ่งโดยปกติมีหลายแขนงวิชาชีพด้วยกัน มีหลักสูตรระยะเวลาต่างๆ กัน ตามความเหมาะสม

นอกจากเรียนวิชาสามัญ และวิชาชีพแล้ว เด็กจะได้รับการฝึกอบรมทางด้านพลศึกษา กีฬา และการบันเทิงอีกด้วย

ด้านการอบรมศีลธรรม มีนักบวชนิคายต่างๆ เทศนาสั่งสอน หรือประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ตามความเชื่อถือของเด็กแต่ละคน ในบางแห่งยังมีแพทย์ จิตแพทย์ หรือนักจิตวิทยา คอยให้การตรวจรักษาทั้งทางกายและจิตอีกด้วย ทั้งนี้อาจจะอยู่ประจำคอยดูแลในเรื่องการเจ็บไข้ได้ป่วยเล็กๆ น้อยๆ

14. การพักลงโทษ (parole)

การพักการลงโทษ หมายถึงการปลดปล่อยเด็กและเยาวชน ออกจากสถานฝึกและอบรม หลังจากที่เด็กผู้นั้นได้รับการฝึกและอบรมมาแล้วชั่วระยะเวลาหนึ่ง และมีความประพฤติพอที่จะออกมาอยู่ในสังคมภายนอกต่อไปได้ข้างหน้าสถานฝึกและอบรมเป็นผู้นำเสนอต่อหน่วยงานที่มีอำนาจ เช่น juvenile parole board (Colorado) หรือ the youth commission (Illinois) เป็นต้น ให้พิจารณา และมีคำสั่งให้พักการลงโทษในบางรัฐ เช่น New York ผู้อำนวยการสถานฝึกและอบรมเอง มีอำนาจออกคำสั่งให้พักการลงโทษได้ ทั้งนี้ไม่เป็นหน้าที่ของศาลคดีเด็กและเยาวชนที่จะพิจารณาออกคำสั่งหรืออนุมัติแต่อย่างใด

ในระหว่างพักการลงโทษ จะมีพนักงานคุมประพฤติสำหรับผู้ที่ได้พักการลงโทษ (parole officer) เป็นผู้ควบคุม และสอดส่องความประพฤติแนะนำช่วยเหลือให้ผู้ได้พักการลงโทษสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ ขณะเดียวกันก็ช่วยหาโรงเรียนให้เรียน หางานให้ทำ และกระทำตนเป็นเสมือนเพื่อนและพี่เลี้ยงต่อไปอีก จนกว่าเด็กจะมีอายุบรรลุนิติภาวะหรือตามระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด

15. บ้านกึ่งวิถี (halfway house)

โดยปกติ halfway house หมายถึงที่พักของบุคคลที่เพิ่งพ้นโทษ หรือของเด็กและเยาวชน ที่ได้รับการพักการลงโทษ หรือได้รับการปลดปล่อยจากสถานฝึกและอบรม บุคคลเหล่านี้จะออกไปศึกษาเล่าเรียนหรือประกอบอาชีพในชุมชนแล้วกลับมาอาศัยอยู่ในที่พักนี้ กล่าวคือ เป็นเสมือนบ้านทดลองของเขาเหล่านั้นนั่นเอง ในบ้านนี้จะมี counselor คอยให้ความดูแลช่วยเหลือในปัญหาต่างๆ ทั้งนี้เพื่อให้บุคคลเหล่านั้นค่อยๆ ปรับตัวเข้ากับสังคมที่ละน้อยๆ และเมื่อเข้ากับสังคมได้ดีแล้วก็จะกลับไปอยู่บ้านของตัวเอง หรือกลับบ้านอยู่เองโดยลำพังต่อไป เท่าที่ข้าพเจ้าได้พบมาบ้านกึ่งวิถี หรือ halfway house นี้ มักจะเป็นส่วนหนึ่งในอาคารของสมาคม Y.M.C.A. หรือ Y.W.C.A.

ในรัฐ Colorado มี halfway house อีกแบบหนึ่งเป็นสถานที่ระหว่างบ้านของเด็กหรือเยาวชนเองและสถานฝึกและอบรม กล่าวคือ เป็นที่อยู่ของเด็กหรือเยาวชนที่ถูกศาลสั่งคุมประพฤติ แต่ศาลเห็นว่าไม่สมควรจะให้อยู่ในบ้านของตนเอง เพราะสิ่งแวดล้อมไม่ดี เป็นต้น แต่ก็ยังไม่สมควรจะส่งตัวไปฝึกอบรมยังสถานฝึกและอบรม เด็กหรือเยาวชนพวกนี้จะไปศึกษาและประกอบอาชีพ แล้วกลับมาอยู่ ณ สถานที่ดังกล่าวนี้ โดยมี counselor เป็นผู้ควบคุมดูแลเรื่องความประพฤติ และช่วยเหลือแก้ไขปัญหาต่างๆ ให้

หลักกฎหมายและวิธีการจำแนกและแบ่งแยกประเภทความผิดในประเทศเยอรมัน

กฎหมายอาญาเยาวชนและบุคคลในวัยรุ่นเยอรมัน – ไทย

1. กฎหมายศาลคดีเยาวชน (Juendgerichts – gestz) ของสาธารณรัฐเยอรมันตะวันตก ประกาศใช้เมื่อวันที่ 6 สิงหาคม ค.ศ.1953 และใช้อยู่จนทุกวันนี้ ได้รวม กฎหมาย 4 ลักษณะเข้าไว้ด้วยกัน คือ

1.1 กฎหมายอาญาเยาวชน (Jugendstrafacht)

1.2 กฎหมายอาญาเยาวชนใช้แก่บุคคลในวัยรุ่น (anwendung des jugendstrafrects anf heranwachsende)

1.3 ชธรรมนูญศาลคดีเยาวชน (Jugendgerichtsverfassung) และ

1.4 วิธีพิจารณาคดีเยาวชน (Jugendstrafver – fahren)

สำหรับของไทยเรา กฎหมาย อาญาเยาวชนและบุคคลในวัยรุ่นรวมอยู่ในประมวลกฎหมาย ลักษณะอาญาที่สำคัญ ได้แก่มาตรา 73, 74, 75 และ 76 ไม่ได้รวมอยู่ในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ.2494 และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2494 เหตุที่ไม่ได้แยกกฎหมายอาญาเยาวชน และบุคคลในวัยรุ่นมาบัญญัติไว้ต่างหากอย่างของเยอรมันนั้น เข้าใจว่าเนื่องจากประเทศเรายังไม่ได้จัดตั้งศาลคดีเยาวชนขึ้นทั่วประเทศ จึงต้องเอาบทบัญญัติเกี่ยวกับกฎหมายอาญาเยาวชนและบุคคลในวัยรุ่นมาแทรกไว้ในภาค 1 แห่งประมวลกฎหมายลักษณะอาญา เพื่อจะให้ใช้ได้ทั่วไปทั้งศาลคดีเยาวชนและศาลธรรมดาตามบทบัญญัติมาตรา 17 แห่งประมวลกฎหมายลักษณะอาญา

2. กฎหมายศาลคดีเยาวชนเยอรมัน มาตรา 1 ถึง 32 กล่าวถึงกฎหมายอาญาเยาวชน มาตรา 105 ถึงมาตรา 106 กล่าวถึงการนำกฎหมายอาญาเยาวชนไปใช้แก่บุคคลในวัยรุ่น

ความหมายของคำว่า “เด็ก” “เยาวชน” และ “บุคคลในวัยรุ่น” นั้นมีบัญญัติอยู่ในมาตรา 1

“(1) กฎหมายนี้ใช้บังคับต่อเมื่อเยาวชน (jugendlicher) หรือบุคคลในวัยรุ่น (heranwachsender) กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด

(2) บุคคลใดขณะทำผิดอายุสิบสี่ปี แต่ยังไม่ถึงสิบแปดปี ถือว่าเป็นเยาวชน บุคคลใดขณะกระทำผิดอายุสิบแปดปี แต่ยังไม่ถึงยี่สิบเอ็ดปี ถือว่าเป็นวัยรุ่น

(3) บุคคลใดขณะกระทำความผิด อายุยังไม่ถึงสิบสี่ปี ถือว่ายังไม่มีความรับผิดชอบในทางอาญา”

ว่าถึงความรับผิดชอบในทางอาญาแล้ว กฎหมายเยอรมันแบ่งบุคคลออกเป็นหลายวัยด้วยกัน คือ เด็ก (kind) เยาวชน (jugendlicher) บุคคลในวัยรุ่น (heranwachsender) และผู้ใหญ่ (erwachsener) ซึ่ง

ได้แก่บุคคลอายุตั้งแต่ยี่สิบเอ็ดปีบริบูรณ์ขึ้นไป ถือว่าบรรลุนิติภาวะตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ของเยอรมัน

ตามประมวลกฎหมายอาญาของเรา มาตรา 73 ถึง 76 บุคคลอายุยังไม่ถึง 7 ปี มาตรา 73 เรียกว่า “เด็ก” บุคคลอายุกว่า 7 ปี แต่ยังไม่เกินสิบสี่ปี มาตรา 74 ก็เรียกว่า “เด็ก” ส่วนบุคคลอายุกว่าสิบสี่ปี แต่ยังไม่เกินสิบเจ็ดปี มาตรา 75 ใช้คำว่า “ผู้ใด” และบุคคลอายุกว่าสิบเจ็ดปี แต่ยังไม่เกินยี่สิบปี มาตรา 76 ก็ใช้คำว่า “ผู้ใด” เหมือนกัน

อย่างไรก็ดี พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ.2494 มาตรา 4 ให้ความหมายของคำว่า “เด็ก” ไว้ว่า คือบุคคลอายุเกินกว่าเจ็ดปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่เกินกว่าสิบสี่ปีบริบูรณ์ และ “เยาวชน” คือบุคคลอายุเกินกว่าสิบสี่ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์ แต่ไม่หมายความถึงบุคคลผู้บรรลุนิติภาวะแล้วด้วยการสมรส อนึ่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน มาตรา 4 วรรค 3 ให้ความหมายของคำว่า “ผู้ใหญ่” ไว้ว่าคือบุคคลอายุสิบแปดปีบริบูรณ์แล้ว

เมื่อพิจารณาความหมายตามศัพท์ ในกฎหมายแล้วคำว่าบุคคลในวัยรุ่น (heranwachsender) ไม่ปรากฏอยู่ในกฎหมายอย่างกฎหมายเยอรมัน แต่เมื่อพิจารณาโดยทั่วไปถึงความประสงค์ของกฎหมายแล้ว พอจะเทียบวัยของบุคคลของสองประเทศนี้ได้ดังนี้

“เด็ก” ตามความหมายในมาตรา 73 เทียบได้กับมาตรา 1 ข้อ 3 ของกฎหมายเยอรมัน บุคคลในขณะนี้ถือว่าไม่มีความรับผิดชอบในทางอาญา

“เด็ก” ในมาตรา 74 และบุคคลอายุกว่าสิบสี่ปีแต่ยังไม่เกินสิบเจ็ดปีในมาตรา 75 นั้น เทียบได้กับ “เยาวชน” (jugendlicher) ตามมาตรา 1 ข้อ 1 วรรคแรกกฎหมายเยอรมัน ส่วนบุคคลอายุกว่าสิบเจ็ดปี แต่ยังไม่เกินยี่สิบปี ตามมาตรา 76 เทียบได้กับบุคคลในวัยรุ่น (heranwachsender) ตามมาตรา 1 ข้อ 1 วรรค 2 กฎหมายเยอรมัน

3. ความรับผิดชอบในทางอาญา (strafrechtliche verant – wortlichkeit) มาตรา 3 กฎหมายศาลคดีเยาวชนเยอรมันบัญญัติว่า

“เยาวชน” จะมีความรับผิดชอบในทางอาญาต่อเมื่อขณะทำผิดนั้น มีจิตใจและเขาวนปัญญาเจริญ (sittlichen and geistigen entwicklug) ถึงขั้นมีความรู้สึกรับผิดชอบ (nnrecht einzusehen) และสามารถบังคับตนเองได้ (einsichtzuhandeln) เยาวชนที่ไม่เจริญถึงขีดคั้งว่านี้ ไม่มีความรับผิดชอบในทางอาญา แต่ศาลคดีเยาวชนมีอำนาจใช้วิธีการให้การศึกษาแก่เยาวชนผู้นั้นได้

กฎหมายมาตรานี้บัญญัติหลักเกณฑ์ว่า เมื่อไหร่จึงจะถือว่าเยาวชนมีความรับผิดชอบในทางอาญา กล่าวคือ เยาวชนจะมีความรับผิดชอบในทางอาญาต่อเมื่อ

3.1 เยาวชนมีความรู้สึกผิดชอบ

3.2 เยาวชนสามารถบังคับตนเองได้

ขาดไปเสียอย่างหนึ่งอย่างใดถือว่าเขาวนยังไม่มีควมรับผิดชอบอาญา แต่ศาลอาจใช้วิธีการให้การศึกษา ซึ่งไม่มีควมหมายอย่างโทษอาญาปรับมาใช้บังคับแก่เขาวนก็ได้ สำหรับกฎหมายของเรานั้น เกณฑ์ควมรับผิดชอบอาญามีบัญญัติอยู่ในมาตรา 75 ประมวลกฎหมายอาญา

“ผู้ใดอายุกว่าสิบสี่ปี แต่ยังไม่เกินสิบเจ็ดปี กระทำกรอันกฎหมายบัญญัติเป็นควมผิด ให้ศาลพิจารณาถึงควมรู้สึกละอายและสิ่งอื่นๆ ทั้งปวงเกี่ยวแก่ผู้นั้น ในอันที่จะควรวินิจฉัยว่าสมควรพิพากษาลงโทษผู้นั้นหรือไม่ ฯลฯ”

กฎหมายมาตรานี้ เมื่อครั้งยังไม่ถูกยกเลิกมีข้อความดังนี้

“เด็กอายุกว่าสิบสี่ขวบ แต่ยังไม่เกินสิบเจ็ดขวบ กระทำกรอันกฎหมายบัญญัติเป็นควมผิด ให้ศาลพิจารณาถึงควมรู้สึกละอายของเด็คนั้น ฯลฯ”

ตามกฎหมายเก่า เมื่อเทียบกับกฎหมายเยอรมัน ก็คงขาดหลักเกณฑ์ไปอย่างหนึ่งคือควมสามารถบังคับตนเองได้ แต่ถ้าเทียบมาตรา 75 ที่บัญญัติขึ้นใหม่กับกฎหมายเยอรมันแล้วก็ยังคงถือหลักเกณฑ์ต่างกันอยู่ กล่าวคือ ตามมาตรา 75 ถือเกณฑ์ 2 ประการ คือ

- (1) ควมรู้สึกละอายของเขาวน
- (2) สิ่งอื่นทั้งปวงเกี่ยวกับเขาวนนั้น

คำว่า “สิ่งอื่นทั้งปวงเกี่ยวกับเขาวน” เป็นคำกินควมกว้าง แต่น่าจะหมายถึงสิ่งนอกกรที่เกี่ยวข้องแก่เขาวน เช่น สิ่งแวดล้อม เป็นต้น คงไม่ได้มุ่งให้ควมหมายถึง “ควมสามารถบังคับตนเอง” อย่างกฎหมายเยอรมัน การที่กฎหมายเยอรมันใส่หลักเกณฑ์ “ควมสามารถบังคับตนเอง” เพิ่มเข้าจากหลักเกณฑ์ “ควมรู้สึกละอาย” นั้น ก็เพราะพิจารณาเห็นกรกระทำของเขาวนเป็นอันมากเกิดขึ้นเนื่องจากควมคะนอง การเอาอย่าง บางครั้งก็คล้ายอย่างบ้าบิ่น แม้เขาวนจะมีควมรู้สึกละอายแล้วก็จริง แต่บางครั้งเนื่องจากอารมณ์และสิ่งเร้าภายนอกก็ทำให้ขาดควมยั้งคิด กล่าวอีกนัยหนึ่งแม้จะมีสติก็จริง แต่บางครั้งก็ขาดสัมปชัญญะ

อีกประการหนึ่ง ข้อควมในมาตรา 75 ของเรา ถ้อยคำไม่ค่อยสอดคล้องกับข้อควมในมาตราอื่น ซึ่งเมื่อกล่าวถึงผู้กระทำผิดขาดควมคิดชั่วร้าย (schuld) กฎหมายมักจะกล่าวถึงเกณฑ์ 2 ประการ ไปด้วยกันเสมอ คือควมรู้สึกละอายและควมสามารถบังคับตนเอง เช่น ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 65 ของเรา และประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน มาตรา 51 เป็นต้น

มาตรา 65 (ไทย) “ผู้ใดกระทำควมผิดในขณะที่ไม่สามารถรู้สึกละอายหรือไม่สามารถบังคับตนเองได้ เพราะมีจิตบกพร่อง โรคจิต หรือจิตฟั่นเฟือน ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ ฯลฯ”

มาตรา 51 (เยอรมัน) “ผู้ใดกระทำควมผิดในขณะที่ไม่สามารถรู้สึกละอายหรือไม่สามารถบังคับตนเองได้ เพราะมีจิตบกพร่อง ฟั่นเฟือน (bewusstseinsstörung) โรคจิตหรือจิตทราม (Geistesschwache) ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ ฯลฯ”

มาตรา 51 กฎหมายอาญาเยอรมันนี้ บัญญัติสอดคล้องกับมาตรา 3 กฎหมายศาลคดีเยาวชนและตามกฎหมายทั้งสองมาตรานี้ เมื่อผู้กระทำความผิดได้กระทำไปเข้าเกณฑ์ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ผู้นั้นก็ไม่ต้องรับโทษ เพราะกฎหมายถือว่าไม่มีความชั่วร้าย (schuld)

4. การทำโทษเยาวชนด้วยวิธีการต่างๆ ตามกฎหมายศาลคดีเยาวชนมี ดังนี้

มาตรา 5 (1) ในการกระทำความผิดอาญาของเยาวชนนั้น ศาลอาจทำโทษโดยวิธีให้การศึกษา (erziehungsmassregel)

(2) แต่ถ้าวิธีการให้การศึกษา จะไม่เป็นการเพียงพออาจลงโทษโดยวิธีการตัดนิสัย (zuchtmittel) หรือลงโทษจำคุกในเรือนจำสำหรับเยาวชน (jugendlicher)

(3) ถ้าศาลเห็นว่าจำเป็นจะต้องคุมตัวไว้ในสถานพยาบาล ก็ให้ลงโทษโดยวิธีตัดนิสัยและโทษจำคุกเยาวชนเสีย

มาตรา 6 “การเสียสิทธิมหาชนที่ดี การตัดสิทธิสมัครรับราชการที่ดี หรือ การตั้งอยู่ภายใต้ความควบคุมของเจ้าพนักงานตำรวจที่ดี จะใช้ลงโทษแก่เยาวชนไม่ได้”

มาตรา 7 “วิธีการเพื่อความปลอดภัย ตามหมายในบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายลักษณะอาญานั้น จะนำมาใช้ได้ก็แต่เฉพาะความ การส่งตัวไปควบคุมไว้ยังสถานพยาบาลหรือการยึดใบอนุญาตขับขี่ยานพาหนะเท่านั้น”

วิธีการทำโทษเยาวชนนั้น ตามกฎหมายเยอรมันถือเอาการให้การศึกษาเป็นหลักสำคัญ ส่วนวิธีการทำโทษอย่างอื่นถือเสมือนเป็นข้อยกเว้น กล่าวคือ เมื่อวิธีกระทำที่ดี ลักษณะของความผิดที่ดี เป็นการร้ายแรงแล้วจึงจะทำโทษโดยวิธีอื่น เพราะถือว่าการศึกษาอย่างเดียวไม่เป็นการเพียงพอ อนึ่ง ถึงแม้จะลงโทษอย่างอื่นก็ตาม การให้การศึกษานั้นจะขาดเสียไม่ได้ มีกฎหมายอีกฉบับหนึ่ง ซึ่งมุ่งบังคับคุ้มครองสวัสดิภาพของเยาวชน เรียกว่า reichsgesetz fuer jugendwohlfahrt เป็นกฎหมาย ที่ใช้ควบไปกับกฎหมายศาลคดีเยาวชน

การทำโทษโดยวิธีให้การศึกษแยกออกเป็น 3 ชนิด

(1) การกำหนดเงื่อนไขคุมประพฤติ (woisungen) เป็นเงื่อนไขที่ให้ปฏิบัติ เช่น ให้ไปเรียนหรือฝึกงาน หรืออาจเป็นเงื่อนไขห้ามกระทำ เช่น ห้ามสมาคมกับบุคคลบางคน เป็นต้น

(2) การควบคุม (schutzansicht)

(3) คณะกรรมการให้การศึกษา (fnersorgeerziehung)

ข้อ 2 และ 3 นั้นอยู่ในกฎหมายว่าด้วยสวัสดิภาพของเยาวชน การทำโทษโดยวิธีตัดนิสัยแยกออกเป็น 3 ชนิด

(1) การว่ากล่าวตักเตือน (verwarnung)

(2) การกำหนดหน้าที่พิเศษ เช่น ให้ชดใช้ค่าเสียหาย หรือทำความเสียหายให้คืนดีอย่างเดิม หรือให้เยาวชนชำระเงินแก่องค์กรการกุศลด้วยเงินที่เยาวชนหามาได้เอง

(3) การกักขัง (jngendarrest) อาจเป็นการกักขังเวลาว่างประจำสัปดาห์ (freiz – eitarrest) การกักขังระยะสั้น (kurzarrest) หรือการกักขังระยะยาว (dauerarrest) การกักขังโดยวิธีการต่างๆ นี้ ความมุ่งหมายตามกฎหมายเยอรมันก็เพื่อจะทำให้เยาวชนสะอึกกลัว (schockwirkung) หรือเพื่อให้ได้สำนึกในความผิดและกลับนิสัยใหม่ ซึ่งทั้งนี้อาจเป็นผลดี สำหรับเยาวชนที่กระทำความผิดในครั้งแรก

การทำโทษเยาวชนโดยจำคุกในเรือนจำสำหรับเยาวชนนั้น เป็นการทำโทษที่แรงกว่าอย่างอื่น เพราะเป็นการตัดเสรีภาพ ศาลจะลงโทษนี้ก็ต่อเมื่อการกระทำผิดของเยาวชนเป็นการร้ายแรงหรือความประพฤติของเยาวชนโน้มเอียงไปในทางชั่วร้ายมาก การจำคุกเยาวชนมี 2 วิธี คือ การจำคุกมีกำหนดแน่นอนอย่างต่ำ 6 เดือน อย่างแรงไม่เกิน 10 ปี และการจำคุกโดยไม่มีกำหนดแน่นอน ศาลกำหนดโทษอย่างสูง 4 ปี อย่างต่ำ 6 เดือน และอาจยับยั้งขยายระยะเวลาในระหว่างกำหนดนี้ได้ ซึ่งแล้วแต่ความประพฤติหรือชั่วของเยาวชน จะเป็นจำคุกแบบใดก็ตามจะเว้นให้การศึกษาแก่เยาวชนเสียไม่ได้

เทียบกับกฎหมายของเรา อาจเทียบได้กับวิธีการทำโทษเยาวชนตามความในมาตรา 74 ประมวลกฎหมายอาญา แต่กฎหมายของเรามุ่งหนักไปในทางที่จะควบคุมไม่ให้เยาวชนก่อการร้ายขึ้นอีก มากกว่าที่จะมุ่งไปในทางให้การศึกษา อนึ่งเยาวชนตามมาตรา 74 นี้ กฎหมายไม่ได้บัญญัติให้ศาลต้องพิจารณาถึงความรู้สึกผิดชอบของเยาวชน ศาลอาจพิจารณาแต่หลักเกณฑ์เรื่องอายุเท่านั้น เพราะฉะนั้น วิธีการต่างๆ ที่ระบุไว้ในมาตรา 74 ข้อ 1 ถึงข้อ 5 จึงไม่มีความหมายเป็นโทษตามความหมายในกฎหมายลักษณะอาญา ตามกฎหมายเยอรมันก็เช่นเดียวกัน วิธีการให้การศึกษาหรือวิธีการตัดนิสัยก็ดี ถือว่าไม่มีความหมายอย่างโทษตามกฎหมายอาญา เพราะฉะนั้นจึงไม่จดทะเบียนคดีอาญาและเมื่อเยาวชนทำผิดซ้ำอีกก็ไม่ต้องถูกเพิ่มโทษ

5. การรอกการลงโทษ (aussetzung der jugendstrafa zur bewnehrung) กฎหมายศาลคดีเยาวชนเยอรมัน

มาตรา 20 “ความมุ่งหมายของการรอกการลงโทษแก่เยาวชนซึ่งได้รับโทษจำคุกสำหรับเยาวชนไม่เกิน 1 ปี ก็เพื่อให้โอกาสแก่เยาวชนประพฤติตัวดีตลอดเวลาการรอกการลงโทษ แล้วเยาวชนจะได้รับการลงโทษ”

มาตรา 21 “เงื่อนไขการรอกการลงโทษ คือ ศาลจะรอกการลงโทษต่อเมื่อคำนึงถึงบุคลิกลักษณะของเยาวชนและชีวประวัติประกอบกับความประพฤติของเยาวชน หรือการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับ

สิ่งแวดล้อมซึ่งจะมีขึ้นเป็นสำคัญ ทั้งนี้ หากศาลรอกการลงโทษแล้วด้วย ผลของการให้การศึกษาตลอดเวลารอกการลงโทษ จะทำให้เยาวชนประพฤติตนเป็นคนดีต่อไปได้ อนึ่งศาลจะพิจารณาด้วยว่าการที่ศาลหากลงโทษจำคุกเยาวชนแล้วจะเสียผลในการศึกษา”

มาตรา 22 “(1) ระยะเวลาการลงโทษนั้น ศาลกำหนดอย่างต่ำ 2 ปี และอย่างสูง 3 ปี ภายหลังจากครบกำหนดเวลารอกการลงโทษ ศาลอาจลดระยะเวลาลงถึง 1 ปี หรือถ้าเยาวชนประพฤติผิด ซ้ำกำหนดเงื่อนไขคุมประพฤติ ศาลอาจขยายกำหนดเวลารอกการลงโทษออกไปถึง 4 ปีก็ได้ ระยะเวลาการลงโทษ เริ่มนับแต่วันคำพิพากษาถึงที่สุด (2) ระหว่างระยะเวลาการลงโทษ อายุความล่วงเลยการลงโทษหยุดนับ”

มาตรา 23 “ตลอดระยะเวลาการลงโทษ เพื่อให้เป็นประกันได้ว่าเยาวชนจะได้รับการอบรมศึกษาเป็นส่วนสำคัญ ศาลต้องกำหนดเงื่อนไขคุมประพฤติ หรือกำหนดหน้าที่พิเศษให้ปฏิบัติ”

มาตรา 25 “เจ้าพนักงานคุมประพฤติ (bewahrungshol fer) ควบคุมการรอกการลงโทษตามคำสั่งของศาล มีหน้าที่รายงานความประพฤติของเยาวชนต่อศาลเป็นระยะตามที่ศาลจะกำหนด ถ้าหากเยาวชนประพฤติดังกล่าวของเยาวชนต่อศาลเป็นระยะตามที่ศาลกำหนด ถ้าหากเยาวชนประพฤติฝ่าฝืนข้อกำหนดคุมประพฤติอย่างร้ายแรง เจ้าพนักงานคุมประพฤติดำเนินการรายงานต่อศาล”

การรอกการลงโทษนี้ เทียบได้กับประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 ของเรา เงื่อนไขในการรอกการลงโทษกฎหมายเน้นถึงความสำคัญ ของการให้การศึกษาแก่เยาวชนสำหรับเจ้าพนักงานคุมประพฤตินั้น ตามกฎหมายเยอรมัน เป็นตัวแทนโดยตรงของศาล อนึ่ง สำหรับเงื่อนไขการรอกการลงโทษนี้ ตามกฎหมายของเราถ้าศาลเป็นศาลคดีเยาวชนแล้ว พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ.2494 มาตรา 33 ให้อำนาจศาลคดีเยาวชนกว้างขวางออกไปอีก กล่าวคือ ศาลอาจรอกการลงโทษเยาวชนได้แม้ว่า

(1) เด็กหรือเยาวชนนั้นได้เคยถูกศาลพิพากษาว่าได้กระทำผิดมาแล้ว

(2) โทษอาญาที่ควรลงแก่เด็กหรือเยาวชนนั้น เป็นโทษอาญาประเภทอื่น นอกจากโทษจำคุก

(3) ในกรณีที่เป็นโทษจำคุก กำหนดโทษจำคุกจะมากกว่าสองปี

เหตุนี้ เยาวชนที่ขึ้นศาลเยาวชน จึงได้เปรียบกว่าขึ้นศาลธรรมดาในด้านการรอกการลงโทษ

6. การรอกการกำหนดโทษ (anssetzung der Verhaengung der Jugendstrafe) ตามกฎหมายศาลคดีเยาวชนเยอรมัน

มาตรา 27 “เมื่อศาลได้พิจารณาโดยรอบครอบแล้ว ก็ยังไม่แน่ใจว่าการกระทำผิดอาญาของเยอรมันนั้น ร้ายแรงถึงขั้นที่จำเป็นจะต้องลงโทษจำคุกเยาวชน แล้วศาลจะพิพากษาว่าเยาวชนมีความผิด แต่รอการกำหนดโทษได้ในระยะเวลาที่ศาลจะกำหนด”

มาตรา 28 “ระยะเวลาการกำหนดโทษอย่างต่ำ 1 ปี อย่างสูง 2 ปี ภายหลังจากนครบกำหนดระยะเวลาการกำหนดโทษ ศาลอาจลดระยะเวลานี้ลงถึงระยะเวลาอย่างต่ำหรือขยับขึ้นไปถึงระยะเวลาอย่างสูงก็ได้ ระยะเวลาการกำหนดโทษเริ่มนับแต่วันคำพิพากษาถึงที่สุด”

มาตรา 29 “ตลอดระยะเวลาการกำหนดโทษ ศาลต้องกำหนดเงื่อนไขคุมประพฤติและเยาวชนต้องอยู่ภายใต้ความควบคุมของเจ้าพนักงานคุมประพฤติ”

กฎหมายทั้ง 3 มาตรานี้เทียบได้กับการรอการกำหนดโทษในมาตรา 56 ของเราดังกล่าวแล้ว

7. การพักการลงโทษ (entlassung zur beqaerbung waehrend dervollstroekung)

บทบัญญัติตามกฎหมายศาลคดีเยาวชนของเยอรมันว่าด้วยการพักการลงโทษ มีอยู่ในภาคที่ว่าด้วยการพิจารณาคดีของศาลคดีเยาวชน คือ มาตรา 88 และมาตรา 89 มาตรา 88 ว่าด้วยการพักการลงโทษที่เกี่ยวกับโทษจำคุกเยาวชนที่มีกำหนดแน่นอน ส่วนมาตรา 89 กล่าวถึงการพักการลงโทษสำหรับโทษจำคุกเยาวชนที่มีกำหนดไม่แน่นอน

มาตรา 88 “(1) ศาลจะพักการลงโทษได้ต่อเมื่อเยาวชนได้รับโทษมาแล้วบางส่วน และมีกรณีแวดล้อมแสดงให้เห็นว่า การพักการลงโทษจะทำให้เยาวชนประพฤติตนดีขึ้น

(2) ก่อนรับโทษครบ 6 เดือน ศาลจะพักการลงโทษได้ก่อนต่อเมื่อมีกรณีพิเศษโทษจำคุกที่มีระยะเวลาเกินกว่า ๑ ปีนั้น เยาวชนต้องได้รับโทษมาแล้วอย่างน้อยหนึ่งในสามของโทษ

(3) ศาลวินิจฉัยพักการลงโทษ เมื่อมีคำร้องหรือศาลดำเนินการโดยพลการเมื่อได้ฟังคำแถลงของอัยการหรือพีซีดี (vollzugsleiter)

(4) เมื่อศาลสั่งยกคำร้อง ศาลจะได้กำหนดระยะเวลาให้ยื่นคำร้องใหม่ได้ซึ่งอย่างสูงจะไม่เกิน 6 เดือน พันกำหนดนี้แล้วจึงจะยื่นคำร้องได้

(5) เมื่อศาลมีคำสั่งให้พักการลงโทษ ศาลจะสั่งให้เยาวชนอยู่ภายใต้ความควบคุมของเจ้าพนักงานคุมประพฤติ ฯลฯ”

มาตรา 89 “(1) ศาลพักการลงโทษจำคุกเยาวชนซึ่งมีกำหนดระยะเวลาไม่แน่นอนได้ต่อเมื่อเยาวชนได้รับโทษอย่างต่ำครบกำหนดแล้ว และมีกรณีแวดล้อมแสดงให้เห็นว่าการพักการลงโทษจะทำให้เยาวชนประพฤติตนดีขึ้น

(2) ให้นำบทบัญญัติในมาตรา 88 ข้อ 3 ถึงข้อ 5 มาใช้บังคับ

(3) เมื่อศาลสั่งให้รับการลงโทษ ศาลต้องเปลี่ยนโทษจำคุกจากระยะเวลาไม่มีกำหนดแน่นอน เป็นโทษจำคุกมีกำหนดระยะเวลาแน่นอน เพื่อว่าในกรณีผิดเงื่อนไขคุมประพฤติ ศาลจะได้ลงโทษที่หนักไว้ได้ โทษที่หนักไว้เป็นอย่างต่ำต้องไม่น้อยกว่า 3 เดือน และอย่างสูง 1 ปี แต่เมื่อรวมกับโทษที่ได้รับมาแล้ว ต้องไม่สูงกว่าโทษอย่างสูงที่กำหนดไว้ในคำพิพากษาให้จำคุกเยาวชนโดยมีกำหนดระยะเวลาไม่แน่นอน

(4) เมื่อมีกรณีพิเศษ ศาลอาจมีคำสั่งในที่สุดให้ปล่อยตัวไปขณะเดียวกันศาลจะเปลี่ยนโทษจากการจำคุก โดยไม่มีระยะเวลาแน่นอนเป็นโทษจำคุกมีระยะเวลาแน่นอน โดยถือว่าขณะปล่อยตัวไปนั้นระยะเวลารับโทษครบกำหนดแล้ว”

การพักการลงโทษนี้ เยอรมันเอาอย่างมาจากระบบ Paroli Sugstin ของอังกฤษและอเมริกา แต่ระยะพักการลงโทษของอเมริกัน การวินิจฉัยพักการลงโทษเป็นอำนาจของเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองของเยอรมัน เช่นเดียวกับของเราเป็นอำนาจของศาลคดีเยาวชน

การพักการลงโทษนี้ไม่มีบัญญัติอยู่ในประมวลกฎหมายอาญา หรือกฎหมายประมวลวิธีพิจารณาของเรากมีบัญญัติอยู่แต่ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ.2494 มาตรา 32

“การกำหนดเวลากักขังเด็กหรือเยาวชนและการส่งเด็กหรือเยาวชนไปยังโรงเรียนหรือสถานฝึกและอบรมนั้น ศาลจะพิจารณากำหนดแต่เพียงระยะเวลาขั้นต่ำและขั้นสูงไว้ ซึ่งภายในระยะเวลาดังกล่าวแล้ว ศาลจะปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนไปโดยปราศจากเงื่อนไขหรือภายใต้เงื่อนไขก็ได้ ฯลฯ”

การพักการลงโทษของศาลคดีเด็กและเยาวชนของเรานั้น คงมีเฉพาะโทษกักขัง ซึ่งมีระยะเวลาดำหนดไม่แน่นอนเท่านั้น

ตามกฎหมายเยอรมันนั้น การพักการลงโทษนอกจากมีตัวบทอยู่ในกฎหมายศาลคดีเยาวชนแล้ว ในประมวลกฎหมายอาญาก็ยังมีบัญญัติอยู่ในมาตรา 26 ดังนี้

“(1) ถ้าจำเลยยินยอม ศาลอาจพักการลงโทษจำคุกซึ่งมีกำหนดแน่นอนได้ หากจำเลยได้รับโทษมาแล้วสองในสาม แต่ต้องไม่น้อยกว่า 3 เดือน และถ้าการพักการลงโทษจะทำให้จำเลยประพฤติตนดีขึ้นในอนาคต

(2) โทษที่หนักไว้จะต้องไม่มากกว่าโทษที่เหลือ หากจำเลยได้รับการลงโทษ

(3) ให้นำบทบัญญัติในมาตรา 24 (เงื่อนไขคุมประพฤติการรอการลงโทษ) มาตรา 24 (การอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานคุมประพฤติ) และมาตรา 25 (การพ้นจากโทษที่หนักไว้ การถอนคำสั่งให้พักการลงโทษ) มาใช้บังคับ”

8. กฎหมายอาญาบุคคลในวัยรุ่น มีบัญญัติอยู่ในมาตรา 105 มาตรา 106 กฎหมายศาลคดีเยาวชนเยอรมัน

มาตรา 105 “(1) ถ้าบุคคลในวัยรุ่น กระทำการซึ่งกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิด ให้ศาล นำบทบัญญัติอันเกี่ยวกับเยาวชนตั้งแต่มาตรา 4 ถึงมาตรา 32 มาใช้บังคับในเมื่อศาลได้

ก. พิจารณาถึงบุคลิกภาพโดยทั่วไปของผู้กระทำผิดประกอบกับภาวะโดยรอบด้าน แล้ว ปรากฏว่าขณะกระทำผิดนั้น ผู้กระทำผิดยังมีจิตใจและเขาว์ปัญญาอยู่ในอันดับเดียวกับเยาวชน

ข. พิจารณาถึงชนิดของความผิดที่กระทำ สิ่งแวดล้อม หรือมูลเหตุจูงใจแสดงให้เห็น ว่าเป็นการกระทำแบบเยาวชน

ค. โทษจำคุกเยาวชนที่จะให้ลงแก่บุคคลในวัยรุ่นนั้น อย่างสูง 10 ปี

มาตรา 106 “(1) ในกรณีที่จะต้องลงโทษจำคุกบุคคลในวัยรุ่น ตามบทบัญญัติทั่วไป แห่งประมวลกฎหมายลักษณะอาญาแล้ว ให้ศาลลงโทษจำคุกในเรือนจำมหันตโทษ zuchthausstrafe มี กำหนด 10 ถึง 15 ปี แทนการลงโทษจำคุกในเรือนมหันตโทษตลอดชีวิต และลงโทษจำคุกในเรือนจำ มัชฌิมโทษ gefaegenisstrafe แทนการลงโทษจำคุกในเรือนจำมหันตโทษในระยะเวลาเท่ากัน (2) คำสั่งให้คุมขังไว้เพื่อความปลอดภัย (sicherun gsverwahrung) ก็ดี การตัดสิทธิมหาชนก็ดี หรือการ ตัดสิทธิสมัครเข้ารับราชการก็ดี ศาลจะนำมาใช้แก่บุคคลในวัยรุ่นไม่ได้”

ส่วนการพักการลงโทษ มีมาตรา 110 บัญญัติให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการพักการลงโทษ เยาวชนมาใช้ได้ด้วย

บุคคลในวัยรุ่นนั้น ได้กล่าวแล้วว่า เทียบได้แก่บุคคล ซึ่งบัญญัติอยู่ใน มาตรา 76 ประมวล กฎหมายอาญาของเรา ซึ่งมีข้อความดังนี้

“ผู้ใดอายุกว่า 17 ปี แต่ยังไม่เกิน 20 ปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด ถ้าศาล เห็นสมควรจะลดมาตราส่วนโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น ลงหนึ่งในสามหรือกึ่งหนึ่งก็ได้”

มาตรานี้ไม่ได้วางเกณฑ์เพื่อให้ศาลใช้เป็นเครื่องมือวินิจฉัยว่า เมื่อไหร่จึงจะสมควรลด โทษลงหนึ่งในสาม หรือกึ่งหนึ่ง เพราะบุคคลนี้ยังมีจิตใจ และเขาว์ปัญญาไม่เจริญเท่ากับผู้ใหญ่ เหตุ นี้ จึงเป็นหน้าที่ของผู้กระทำผิดที่จะต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่า ตนเองยังมีความรู้สึกผิดชอบอยู่ใน อันดับเดียวกับเยาวชน ทั้งนี้เพราะมาตรา 76 ไม่ได้ให้ศาลจะต้องพิจารณาเหมือนอย่าง มาตรา 75

นอกจากนี้ มาตรา 76 นี้ ยังต่างกับมาตรา 105 ของเยอรมันอยู่อีกอย่างหนึ่งคือ ตามมาตรา 105 ศาลอาจนำวิธีการต่างๆ ซึ่งไม่มีลักษณะเป็นโทษอาญา มาทำโทษแก่บุคคลในวัยรุ่นที่กระทำ ความผิดได้ด้วย แต่ตามมาตรา 76 เรา ศาลจะนำวิธีการทำโทษเยาวชนตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 74 ตั้งแต่ข้อ 1 ถึงข้อ 5 มาใช้แก่บุคคลในวัยรุ่นไม่ได้โดยดีก็คงได้แก่การรอลงโทษ หรือรอการกำหนด โทษตามมาตรา 56 เท่านั้น

หลักกฎหมายและวิธีการจำแนกและแบ่งแยกประเภทความผิดในประเทศอังกฤษ

ในประเทศอังกฤษนั้นการจำแนกและแบ่งแยกประเภทความผิดถือว่ามีความสำคัญมาก โดยในประเทศอังกฤษจะทำการเป็นโรงเรียนจัดแบ่งแยกประเภทความผิด โดยแบ่งออกเป็น 4 อาณาเขต แต่ละอาณาเขตจะมีโรงเรียนจัดแบ่งแยกจะไม่รับเด็กมาก จะรับครั้งหนึ่งไม่เกิน 60 คน เด็กที่ถูกส่งไปนี่ก็จะต้องได้รับการฝึก ในโรงเรียนจัดแบ่งแยกนี้จะประกอบไปด้วย นักจิตวิทยา จิตแพทย์ และนักสังคมสงเคราะห์

ในลอนดอนมีโรงเรียนจัดแบ่งแยกอยู่สองแห่ง แห่งหนึ่งสำหรับเด็กผู้หญิง อีกแห่งหนึ่งสำหรับเด็กผู้ชาย ส่วนเด็กผู้หญิงที่ตั้งครรภ์จะถูกส่งไปที่ สถานที่ ซึ่งเรียกว่า “mother and baby home”

โรงเรียนฝึกอบรมนี้แบ่งออกเป็นสามระยะ ก็คือ

1. โรงเรียนสำหรับอายุ 8-13 ปี
2. โรงเรียนสำหรับอายุ 7-15 ปี
3. โรงเรียน สำหรับอายุ 13-15 ปี

โดยโรงเรียนฝึกอบรมนี้มีระเบียบวินัยที่แตกต่างกันไป บางแห่งจะมีจิตแพทย์อยู่ด้วย ถ้าหากว่าโรงเรียนนั้นจัดไว้เพื่อรักษาโรค เช่น เด็กที่มีอารมณ์ฉุนเฉียว อารมณ์แปรปรวนเป็นเด็กที่ทนต่อสิ่งเร้าไม่ได้ก็จะถูกส่งตัวไปที่โรงเรียนฝึกอบรมนี้ ส่วนในเรื่องของวิชาชีพที่จัดให้ในแต่ละแห่งก็จะไม่เหมือนกัน เช่น เด็กที่ต้องการทำการเกษตรก็จะถูกส่งตัวไปที่โรงเรียนฝึกอบรมที่มีการเกษตรอย่างดี มีไร่ มีที่นาสำหรับทำให้เด็กพวกนี้ได้ทำงานกันอย่างจริงๆ ส่วนเด็กที่ต้องการจะเป็นนายช่างก็จะถูกส่งไปที่โรงเรียนฝึกอบรมซึ่งจัดเฉพาะวิชานี้

ในโรงเรียนฝึกอบรมนี้มีอยู่สองอย่างด้วยกันคือ แบบเปิด กับ แบบปิด คือว่าบางแห่งจะเปิดประตูตลอดเวลา เด็กเข้าออกได้ตามใจ คือ หมายความว่าไม่กลัวเด็กหนี เด็กรู้หน้าที่ว่าถึงเวลาเย็นต้องกลับ แต่บางแห่งก็เป็นแบบปิด คือ ใส่กุญแจตลอดเวลา

ปัญหาเกี่ยวกับเด็กหนีในโรงเรียนฝึกอบรมหรือสถานแรกรับ หรือโรงเรียนจัดแบ่งแยกก็ดูเขาไม่ถือว่าเป็นปัญหาสำคัญ ไม่เป็นประเด็นสำคัญ โดยที่เขาให้เหตุผลว่า ถ้าหากว่าเรามุ่งหน้าไปที่ที่จะแก้ไขเด็กในการหลบหนีอย่างเดียวแล้ว ทำให้เรามองข้ามสิ่งอื่นที่สำคัญไป เราก็จะไปรู้วิธี handle เด็ก รู้จิตใจเด็กและเราสามารถที่จะความสร้างสัมพันธ์กันได้แล้วก็ค้นพบว่าเด็กโดยมากไม่หลบหนี เด็กจะหนีภายในสี่หรือหกอาทิตย์แรกที่ถูกส่งไปยัง โรงเรียนต่างๆ

กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กในระยะแรก

สำนักอาชญาวิทยาคลาสสิก ซึ่งพัฒนาขึ้นในระหว่างศตวรรษที่ 18 เชื่อว่าบุคคลจะเลือกประพฤติปฏิบัติอย่างไรโดยเจตนาจำนงอิสระ (free will) ภายใต้ความพอใจ หรือความเจ็บปวดที่คาดคะเนไว้ล่วงหน้า ดังนั้นการจะยับยั้งบุคคลมิให้กระทำผิด จึงจำเป็นต้องกำหนดบทลงโทษให้หนักพอเพียงจะระงับความพอใจจากการกระทำผิด การลงโทษควรกำหนดในแต่ละความผิด และลงโทษบุคคลทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ต้องกระทำอย่างเดียวกัน โดยมีต้องคำนึงถึง อายุ เพศ สภาพของร่างกาย หรือชนชั้น ความคิดดังกล่าวต้องการจะปฏิรูปกฎหมายอาญา โดยจัดความลำเอียงทางด้านชนชั้น ความคิดนี้กลับมีข้อบกพร่องอย่างมาก เพราะได้ละเลยปัญหาสำคัญของผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน คนปัญญาอ่อน และคนวิกลจริตโดยสิ้นเชิง (ประธาน วัฒนวานิชย์, 2528, หน้า 23-29)

เมื่อพิจารณาวิวัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เกี่ยวกับกฎหมายของเด็กแล้ว จะเห็นได้ว่าทุกสังคมยอมรับว่าเด็กก่อนวัยรุ่นมีความแตกต่างจากผู้ใหญ่ และไม่สามารถมีความรับผิดชอบได้ เช่นเดียวกับผู้ใหญ่ ในสังคมดั้งเดิมได้มีประเพณีสำหรับการเปลี่ยนแปลงจากเด็กไปสู่ผู้ใหญ่ และทางศาสนาก็มีพิธีกรรมที่ยอมรับบุคคลเป็นผู้ใหญ่ในสังคม เช่นการบวชเรียนในพุทธศาสนา

ดังได้กล่าวมาแล้ว กฎหมายคอมมอนลอว์ ของอังกฤษเห็นว่าเด็กอายุไม่เกิน 7 ปี ไม่สามารถมีเจตนาชั่วร้ายได้ (mens rea) การยอมรับสถานะที่แตกต่างกันของบุคคลจึงนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงทางด้านการปฏิบัติต่อเด็ก

การเปลี่ยนแปลงวิธีปฏิบัติต่อเด็กในสหรัฐอเมริกา เริ่มต้นในภายหลังจากการพิพากษาความผิดแล้ว มากกว่าก่อนการพิจารณาคดี และความสนใจได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างช้าๆ มาสู่กระบวนการพิจารณาก่อนพิพากษาความผิด เช่นกฎหมายรัฐแมสซาชูเซตส์ ในปี 1869 กำหนดให้ผู้แทนของรัฐหรือผู้ช่วยต้องมาปรากฏตัวในศาล ในกรณีที่ศาลจะกักขังเด็กผู้กระทำความผิดในสถานกักกันและกฎหมายในปี 1879 กำหนดให้ดำเนินการพิจารณาคดีผู้เยาว์อายุไม่เกิน 16 ปี ในศาลที่แยกออกจากการพิจารณาคดีอาญาของผู้ใหญ่

ในปี 1899 กฎหมายของรัฐอิลลินอยส์ ได้จัดตั้งศาลคดีเด็กขึ้นเป็นแห่งแรกในสหรัฐอเมริกา ณ เมืองค็อกเคาตี (cook county) เพื่อพิจารณาคดีเด็กกระทำความผิด และเด็กที่ถูกทอดทิ้งแยกเป็นศาลพิเศษและเป็นอิสระอย่างแท้จริง

ในสมัยแรกปรัชญาของศาลต้องการช่วยเด็กให้รอดพ้นจากความยากลำบาก ดังที่ผู้พิพากษาจูเลียน แม็ค (julian mack) ผู้บุกเบิกของขบวนการจัดตั้งศาลเด็กในสหรัฐฯ กล่าวว่า

ปัญหาการวินิจฉัยของผู้พิพากษามิได้อยู่ที่เด็กชายหรือหญิงได้กระทำความผิดอย่างไร
อย่างหนึ่งหรือไม่ แต่อะไรทำให้เขาเป็นเช่นนั้น ทำไมเขาจึงกลับกลายเป็นอย่างนั้น และจำทำ
อย่างไรจึงจะเป็นการดีที่สุดสำหรับเขาและดีที่สุดสำหรับรัฐ เพื่อช่วยมิให้เขาคดค้างไปอีก

ผลสำเร็จของขบวนการทางด้านมนุษยชนเพื่อช่วยเหลือเด็กทำให้มีการจัดตั้งระบบความ
ยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนแยกออกจากผู้ใหญ่ และมีวิธีปฏิบัติแตกต่างจากศาลผู้ใหญ่ แต่มีข้อ
น่าสังเกตว่าระบบความยุติธรรมสำหรับเด็กในสหรัฐอเมริกามีลักษณะแตกต่างกันในแต่ละรัฐ และ
แต่ละเขตอำนาจศาล ทั้งชื่อของศาล การจัดองค์กร และเขตอำนาจศาลในการพิจารณาคดี

แม้ว่าศาลคดีเด็กในสหรัฐจะเปิดดำเนินการมาเป็นเวลานานเกือบศตวรรษ กระบวนการ
ยุติธรรมสำหรับเด็กก็ยังมีปัญหา และถูกวิพากษ์วิจารณ์ทางด้านกฎหมายเกี่ยวกับเด็กและศาลคดีเด็ก
อยู่เสมอ เช่น คุณภาพของผู้พิพากษาในศาลบางแห่งไม่ดีพอ พนักงานคุมประพฤติมิไม่เพียงพอ ขาด
ทั้งปริมาณและคุณภาพ แต่สิ่งสำคัญซึ่งมีผู้วิพากษ์วิจารณ์มากที่สุดได้แก่ ประชญาซึ่งอยู่เบื้องหลังการ
จัดตั้งศาลคดีเด็ก ก็คือกาแก้ไขและฟื้นฟูจิตใจ แต่ในทางปฏิบัติศาลยังคงใช้มาตรการลงโทษ

คดีตัวอย่างในสหรัฐฯ ซึ่งก่อให้เกิดการตื่นตัวต่อปัญหาการคุ้มครองสิทธิของเด็ก ได้แก่
คดี In re Gault, 387 U.S 1(1967) ซึ่งศาลสูงสุดของสหรัฐ ได้วางมาตรการคุ้มครองสิทธิของเด็กและ
เยาวชน ในเรื่องต่างๆ ดังนี้

การแจ้งข้อหา

1. สิทธิที่จะมีที่ปรึกษากฎหมาย
2. สิทธิที่จะเผชิญหน้าผู้กล่าวหา และซักค้านพยาน
3. สิทธิที่จะไม่ถูกบังคับให้ให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง

แม้ว่าสิทธิต่างๆ ดังกล่าวจะไม่เท่าเทียมกับกระบวนการทางอาญาของผู้ใหญ่ แต่ก็
ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านการพิจารณาคดีอย่างมาก

กระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนในปัจจุบัน

เมื่อพิจารณากระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนแล้ว ผู้กระทำความผิดได้แก่เด็ก
และเยาวชน ซึ่งได้กระทำการอันกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิด รวมทั้งกฎหมายซึ่งได้กำหนดขึ้น
โดยเฉพาะสำหรับเด็กและเยาวชน ได้แก่ ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 132 เรื่องการส่งเสริมและ
คุ้มครองความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา และประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 294 เรื่องการ
คุ้มครองสวัสดิภาพและการสงเคราะห์เด็ก เป็นต้น ประกาศทั้งสองฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ในการ
ควบคุมความประพฤติ และการปฏิบัติตนของเด็กและเยาวชนในเรื่องต่างๆ เช่น เทียวเร่ร่อนในที่
สาธารณะ มั่วสุมและก่อความรำคาญเดือดร้อน แสดงกิริยา วาจา หรือกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดไม่

รูปภาพ ประพฤติตนไม่สมควรตามกฎหมายกำหนดไว้ ฯลฯ (รายละเอียดโปรดดูกฎกระทรวง ฉบับที่ 1 พ.ศ.2515 ออกตามความในประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 132 และกฎกระทรวง พ.ศ.2515 ออกตามความในประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 294)

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า เด็กและเยาวชนที่จะเข้ามาสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้แก่

1. เด็กและเยาวชน ซึ่งกระทำการอันกฎหมายบัญญัติในความผิดหรือคดีอาญาทุกประเภท
2. เด็กและเยาวชนซึ่งกระทำการ หรือประพฤตินั้นไม่สมควรตามสถานะของตน ซึ่งกฎหมายกำหนดไว้โดยเฉพาะสำหรับเด็กและเยาวชน

อย่างไรก็ตาม โครงสร้างการจัดองค์กร และเขตอำนาจของศาลคดีเด็กและเยาวชนในประเทศไทย ครอบคลุมถึงการดำเนินคดีอาญาทั่วไปดังกล่าว และคดีแพ่งที่ฟ้องร้องหรือร้องขอต่อศาล หรือกระทำการใดๆ ในทางศาลเกี่ยวกับผู้เยาว์ (พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ.2494 มาตรา 8)

1. พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ.2494
2. พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ.2494

ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 163 ลงวันที่ 15 มิถุนายน 2515 แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน

แนวความคิดกว้างๆ ของระบบกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็ก ซึ่งในทางปฏิบัติแนวความคิดนี้อาจมีความสลับซับซ้อนและยุ่งยากมากยิ่งขึ้น อาจกล่าวได้ว่ากระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กเป็นกระบวนการยุติธรรมในระบบย่อย และเกี่ยวข้องกับองค์กรในกระบวนการยุติธรรมที่สำคัญๆ คือ ตำรวจ อัยการ ศาลคดีเด็กและเยาวชนและสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก กฎหมายได้บัญญัติขั้นตอนในการดำเนินคดีและหน้าที่ความรับผิดชอบขององค์กรต่างๆ เหล่านี้

ตราสารระหว่างประเทศที่ให้การคุ้มครองสิทธิเด็กโดยตรง

1. ปฏิญญาแห่งกรุงเจนีวา ค.ศ.1924

การร่างปฏิญญาแห่งกรุงเจนีวา ค.ศ.1924 นี้ ได้รับการสนับสนุนจากสหภาพกองทุนช่วยเหลือเด็กระหว่างประเทศ ซึ่งก่อตั้งโดย Eglantyne Jabb ต่อมาสันนิบาตชาติได้มีมติยอมรับปฏิญญาดังกล่าวเมื่อวันที่ 26 กันยายน ค.ศ.1924 โดยคำปรารภของปฏิญญานี้ได้กำหนดว่า “มนุษยชาติเป็นหนี้สิ่งที่ดีที่สุดที่จะต้องมอบให้แก่เด็ก” ประกอบกับเนื้อหาของปฏิญญาได้กำหนดหลักการพื้นฐานสำหรับสวัสดิภาพและการคุ้มครองเด็กไว้ 5 ประการ ได้แก่ เด็กจะต้องได้รับการพัฒนาตามสภาวะปกติทั้งทางร่างกายและจิตใจ เด็กที่หิวจะต้องได้รับอาหาร เด็กที่ป่วยจะต้องได้รับ

การบำบัดรักษา หรือเด็กกำพร้าจะต้องได้รับที่อยู่อาศัยและความช่วยเหลือ เป็นต้น ซึ่งเห็นได้ว่าหลักการพื้นฐานเหล่านี้เป็นเพียงสิ่งที่มีความจำเป็นต่อร่างกายและการเจริญเติบโตของเด็กตามสภาวะปกติเท่านั้น โดยเนื้อหาของปฏิญญามีได้กล่าวถึงความต้องการของเด็กอย่างเป็นพิเศษไว้แต่อย่างใด นอกจากนี้ข้อความในปฏิญญาดังกล่าวใช้คำว่า “เด็กจะต้องได้รับ...” ซึ่งเท่ากับว่าเด็กเป็นบุคคลที่ต้องถูกคุ้มครอง (object) มิใช่บุคคลผู้ทรงสิทธิในตัวเด็กเอง อย่างไรก็ตามปฏิญญานี้ยังคงมีความสำคัญ เพราะถือได้ว่าเป็นตราสารระหว่างประเทศฉบับแรกที่ได้รับรองว่าเด็กจะต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่และการช่วยเหลือเป็นพิเศษ

2. ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ.1948

ในปี ค.ศ.1939 ได้เกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ขึ้นจึงทำให้สันนิบาตชาติหมดบทบาทลง ด้วยเหตุนี้ปฏิญญาแห่งกรุงเจนีวา ค.ศ.1924 ก็หมดความหมายไปเช่นกัน แต่หลังจากที่ได้สิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้มีการก่อตั้งองค์การสหประชาชาติขึ้น จึงได้มีการนำปฏิญญาแห่งกรุงเจนีวา มาพิจารณาใหม่ และต่อมาสมัชชาใหญ่สหประชาชาติก็ได้ลงมติยอมรับปฏิญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ.1948 ซึ่งปฏิญญานี้ยังคงหลักการและเนื้อหาของปฏิญญาแห่งกรุงเจนีวา ค.ศ.1924 ไว้โดยเพิ่มเติมเนื้อหาบางส่วนเท่านั้น โดยในปฏิญญาดังกล่าวได้กำหนดหลักการพื้นฐานไว้ 7 ประการ ได้แก่ เด็กจะต้องได้รับความคุ้มครองโดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาติ ศาสนา หรือความเชื่อ เด็กจะต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่จากครอบครัว เด็กที่หิวจะต้องได้รับอาหาร เด็กที่ป่วยจะต้องได้รับการพยาบาล เป็นต้น ซึ่งสิทธิเหล่านี้ถือได้ว่ามีความจำเป็นต่อร่างกายและการเจริญเติบโตของเด็กตามสภาวะปกติ อย่างไรก็ตามกรณีดังกล่าวแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าประชาคมระหว่างประเทศยังคงให้ความสำคัญและเอาใจใส่ในเรื่องสิทธิเด็กอย่างต่อเนื่องมา

3. ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ.1959

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ.1959 นี้ จัดทำโดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนของคณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคม เนื่องจากพิจารณาเห็นว่าเนื้อหาและหลักการของปฏิญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ.1948 นั้นมิได้ให้ความสำคัญต่อความต้องการของเด็กอย่างเพียงพอ จึงต้องมีข้อกำหนดโดยเฉพาะสำหรับความต้องการพิเศษของเด็ก ซึ่งต่อมาสมัชชาใหญ่สหประชาชาติได้ลงมติยอมรับปฏิญญาดังกล่าวเมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน ค.ศ.1959 โดยเนื้อหาของปฏิญญานี้มีข้อความยืนยันไว้หนักแน่นถึงสิทธิต่างๆ ของเด็กที่จะทำให้เด็กสามารถพัฒนาตนเองตามสภาวะปกติทั้งทางร่างกายและจิตใจ ซึ่งประกอบด้วยหลักการ 10 ข้อ และเป็นที่น่าสังเกตว่าปฏิญญานี้ได้รับรองสิทธิให้สามารถมีสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองเป็นฉบับแรก กล่าวคือ เด็กมีสิทธิที่จะมีชื่อและสัญชาตินับแต่ถือกำเนิด และที่สำคัญปฏิญญานี้ได้มีลักษณะเด่นอีกประการหนึ่ง คือ ในอารัมภบทของปฏิญญาได้กล่าวรับรองสิทธิเด็กทั้งก่อนและหลังกำเนิด ซึ่งในภายหลังไม่ปรากฏว่ามีตราสาร

ชนิดใด ได้กล่าวรับรองสิทธิไว้เช่นนี้อีก อย่างไรก็ตาม อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ.1989 ได้กล่าว ยืนยันถึงหลักการของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ.1959 ในเรื่องของการให้การคุ้มครองทาง กฎหมายต่อเด็กทั้งก่อนและหลังกำเนิด ทั้งนี้ เนื่องจากอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กต้องการให้รัฐภาคี คำนี้ถึงหลักการให้การคุ้มครองทางกฎหมายแก่เด็กทั้งก่อนและหลังกำเนิดด้วย

4. ปฏิญญาโลกว่าด้วยความอยู่รอด การปกป้องและการพัฒนาเด็ก ค.ศ.1990

การประชุมสุดยอดระดับโลกเพื่อเด็กได้จัดให้มีขึ้นในระหว่างวันที่ 29 – 30 กันยายน ค.ศ. 1989 ณ สำนักงานใหญ่องค์การสหประชาชาติ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อต้องการเรียกร้องให้ผู้นำ ทางการเมืองในระดับสูงสุดของประเทศต่างๆ ให้ความสนใจและสร้างพันธะผูกพันในอันที่จะ แสวงหาแนวทางเป้าหมายและกลยุทธ์เพื่อความอยู่รอดของเด็ก การปกป้องและการพัฒนาเด็กโดย ถือเป็นส่วนสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของทุกประเทศ ซึ่งผลของการประชุมสุดยอด ระดับโลกเพื่อเด็กได้มีการรับรองปฏิญญาโลกดังกล่าวสำหรับทศวรรษ 1990 โดยเอกฉันท์และใน การประชุมสุดยอดครั้งนี้จะช่วยให้มีการสัตยาบัน และการอนุวัติอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กเป็นไป โดยรวดเร็วยิ่งขึ้น

สาระสำคัญของปฏิญญาดังกล่าวได้เรียกร้องให้ผู้นำประเทศตระหนักถึงภาระหน้าที่และ สร้างภาระผูกพันในการส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของความเป็นมนุษย์ของเด็ก โดยกำหนดความ ผูกพันที่จะให้ความสำคัญเป็นลำดับแรกแก่สิทธิของเด็ก ความอยู่รอด การปกป้อง และการพัฒนา เด็ก ทั้งนี้ โดยการรับรองให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการเพื่อการอนุวัติการปฏิญญาโลกดังกล่าวเพื่อ เป็นกรอบสำหรับการดำเนินงานที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจงมากขึ้นในระดับประเทศ เพื่อความอยู่ รอดของเด็ก การปกป้อง และการพัฒนาเด็ก โดยให้คำมั่นถึงอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ.1989 สุขภาพเด็ก อาหาร และโภชนาการ บทบาทของสตรี สุขภาพมารดา การวางแผนครอบครัว บทบาท ของครอบครัว การศึกษาขั้นพื้นฐานการรู้หนังสือ เด็กที่ตกอยู่ในสภาวะลำบากเป็นพิเศษและการ ปกป้องเด็กในสถานการณ์ความขัดแย้งของอาวุธ เป็นต้น รวมทั้งกำหนดให้มีการติดตามผลและการ ตรวจสอบด้วย และประการสำคัญปฏิญญาดังกล่าวเรียกร้องให้ทุกรัฐบาลส่งเสริมการให้สัตยาบัน ให้เป็นไปตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กโดยเร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้อีกด้วย

อย่างไรก็ดี แม้จะมีปฏิญญาว่าด้วยสิทธิเด็กฉบับต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น ที่ได้วางหลักการ พื้นฐานสำหรับการคุ้มครองสิทธิเด็กและสำหรับสวัสดิภาพของเด็กตาม แต่การให้การคุ้มครองสิทธิ เด็กที่อยู่ในรูปของปฏิญญานี้เป็นแต่เพียงคำประกาศหลักการทั่วไปที่ประเทศต่างๆ ยอมรับ แต่ไม่มี ข้อผูกพันที่จะต้องปฏิบัติตาม

ดังนั้น เพื่อที่จะทำให้หลักการในปฏิญญาได้รับการปฏิบัติอย่างแท้จริง ที่ประชุมสมัชชา แห่งประชาชาติจึงเห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องจัดทำอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กขึ้น

มูลฐานทางกฎหมายของสิทธิเด็ก

นอกจากแนวความคิดเรื่องสิทธิธรรมชาติและกฎหมายธรรมชาติถือเป็น มูลฐานของการคุ้มครองสิทธิเด็กแล้ว จากการศึกษาบทบัญญัติของการคุ้มครองสิทธิเด็กอาจแยกมูลฐานทางกฎหมายได้อีก 2 ประการ คือ หลักความเสมอภาคภายใต้กฎหมายหรือหลักการเลือกปฏิบัติ (มาตรา 2) และหลักประโยชน์ที่ดีที่สุดของเด็ก (มาตรา 3) โดยสามารถแยกพิจารณาในรายละเอียดได้ดังนี้ คือ

1. กฎหมายธรรมชาติและสิทธิธรรมชาติ

แนวความคิดของการคุ้มครองสิทธิบุคคลนั้น สืบเนื่องมาจากแนวความคิดในเรื่องสิทธิธรรมชาติและกฎหมายธรรมชาติ ซึ่งเป็นสิทธิติดตัวมาตั้งแต่เกิดของมนุษย์ทุกคน จากแนวความคิดดังกล่าวมีนักกฎหมายระหว่างประเทศ คือ Vitit Muntarbhorn ได้ให้ความคิดเห็นว่า ประเด็นเบื้องต้นของการคุ้มครองสิทธิเด็ก คือ เด็กมีสิทธิติดตัว ซึ่งสิทธินี้มีขึ้นนับแต่เด็กได้ถือกำเนิดมา

2. ทฤษฎีและแนวความคิดเรื่องกฎหมายธรรมชาติ

กฎหมายธรรมชาติ หมายถึง กฎหมายซึ่งบุคคลอ้างว่ามีอยู่ตามธรรมชาติ เกิดขึ้นเองโดยมนุษย์ไม่ได้ทำขึ้น เป็นกฎหมายที่อยู่เหนือรัฐและใช้ได้โดยไม่จำกัดกาลเทศะ

ที่มาของกฎหมายธรรมชาตินี้มีนักปราชญ์เห็นแตกต่างกัน คือ บางท่านเห็นว่ากฎหมายธรรมชาติเกิดจากธรรมชาติโดยตรง บางท่านเห็นว่ากฎหมายธรรมชาติเกิดจากพระเจ้า แต่บางท่านเห็นว่ากฎหมายธรรมชาติเกิดจากความรู้สึกผิดชอบของมนุษย์

ตัวอย่างแนวความคิดของนักปราชญ์ในเรื่องกฎหมายธรรมชาติ ได้แก่

เฮราลิตัส (Heralitus) นักปราชญ์ชาวกรีก กล่าวถึง กฎหมายธรรมชาติว่าเป็นกฎหมายที่มีได้เขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษรแต่แพร่หลายและควบคุมไว้ซึ่งธรรมชาติ ถ้าไม่มีกฎหมายธรรมชาติแล้วโลกจะเกิดความวุ่นวาย ดังนั้น ความคิดเรื่องกฎหมายธรรมชาติของเฮราลิตัสจึงมีพื้นฐานจากหลักที่ว่าทุกสิ่งเกิดขึ้นตามที่ควรเป็นเช่นนั้น

ฮูโก โกรเชียส (Hugo Grotius) นักกฎหมายและนักปราชญ์ชาวดัตช์ ได้ให้คำนิยามของกฎหมายธรรมชาติไว้ว่า กฎหมายธรรมชาติคือปัญหาของเหตุผลอันถูกต้องที่ชี้ว่าการกระทำอันหนึ่งว่ามีความต่ำทรามในทางศีลธรรม หรือมีความจำเป็นในทางศีลธรรม ทั้งนี้ โดยดูจากว่าคุณภาพของการกระทำนั้นเป็นไปตามธรรมชาติ หรือขัดแย้งกับธรรมชาติที่มีเหตุผลของมนุษย์

ซีเซโร (Cicero) นักสุนทรพจน์ นักเขียน และนักกฎหมาย ได้กล่าวว่า กฎหมายที่แท้จริงคือ เหตุผลที่ถูกต้องสอดคล้องกับธรรมชาติ แม้ชานไปในทุกสิ่งทุกอย่างสม่ำเสมอเป็นนิจันรันดร์

นอกจากนี้ยังมีนักปราชญ์กลุ่ม สโตอิก (Stoics) ซึ่งเป็นนักทฤษฎีกฎหมายธรรมชาติเชื่อว่า คุณธรรมความดีคือการดำเนินชีวิตและการกระทำต่างๆ โดยสอดคล้องกับธรรมชาติ การกระทำที่ ไร้เหตุผลเป็นการกระทำที่ขัดต่อธรรมชาติเป็นสิ่งที่ไม่ดีและนำมาซึ่งความทุกข์

3. แนวความคิดเรื่องสิทธิธรรมชาติ

จากแนวความคิดที่ว่าสิทธิธรรมชาติของปัจเจกชนเป็นหลักการสำคัญของปรัชญา กฎหมายธรรมชาตินี้ มีนักปราชญ์หลายท่านให้ความเห็นไว้ อาทิเช่น (พนัส ทัศนียานนท์, 2523, หน้า 63)

เอมมานูเอล คานท์ (Emmanuel Kant) ได้ยืนยันในปรัชญากฎหมายธรรมชาติว่าสิทธิ ธรรมชาติของปัจเจกชนเป็นสิทธิขั้นมูลฐานที่กฎหมายต้องให้การรับรองและคุ้มครอง

จอห์น ล็อก (John Locke) ให้ความเห็นว่าปัจเจกชนมีสิทธิธรรมชาติในฐานะที่เกิดมาเป็น มนุษย์ สิทธิธรรมชาติของมนุษย์เป็นสิทธิที่ไม่อาจจำหน่ายโอน หรือถูกยกเลิกเพิกถอนได้ไม่ว่าใน กรณีใดๆ ทั้งสิ้น ดังนั้น สิทธิธรรมชาติของมนุษย์ในฐานะปัจเจกชนจึงเป็นหลักการสูงสุดทั้งในทาง จริยธรรมและกฎหมาย

จึง จาก รูสโซ (Jean Jacques Rousseau) เห็นว่า ในสภาวะธรรมชาติ มนุษย์มีเสรีภาพและ ความเสมอภาคกันอย่างสมบูรณ์ และเสรีภาพและความเสมอภาคมิใช่เป็นเพียงสิทธิธรรมชาติของ มนุษย์เท่านั้น แต่เป็นสิทธิตามกฎหมาย

นักปราชญ์กลุ่ม สโตอิก (Stoics) เชื่อว่าสิทธิธรรมชาติเป็นสิทธิที่ตกอยู่กับบุคคลทุกคน และตลอดไป และเชื่อว่ากฎหมายธรรมชาติเป็นกฎเกณฑ์ที่เป็นเหตุผลสอดคล้องกับธรรมชาติ

จึงเห็นได้ว่า สิทธิธรรมชาติเป็นสิ่งคู่กับกฎหมายธรรมชาติ และที่สำคัญแนวความคิดใน เรื่องกฎหมายธรรมชาติและสิทธิธรรมชาตินี้มีอิทธิพลต่อการเรียกร้องสิทธิต่างๆ เป็นอย่างมาก ตั้งแต่อดีตเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งในการเรียกร้องสิทธิแต่ละครั้งก็ได้มีการจัดทำเอกสารรับรอง สิทธิของบุคคลตามมา ตัวอย่างเหตุการณ์ เช่น การจัดทำเอกสารที่เรียกว่า Great Charter หรือมหา กฎหมายบัตรแมกนาคาร์ตา (Magna Carta) เพื่อรับรองสิทธิเสรีภาพของราษฎรอังกฤษหรือเอกสาร ประกาศความเป็นเอกราชแห่งสหรัฐอเมริกา เอกสารการคุ้มครองสิทธิของบุคคล เนื่องจากบรรดา มลรัฐ อาณานิคมต้องการเป็นเอกราชไม่ยอมขึ้นกับอังกฤษต่อไป หรือแม้กระทั่งตราสารการ คุ้มครองสิทธิมนุษยชนฉบับต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นกฎบัตรสหประชาชาติ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิ มนุษยชน กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม หรือกติการะหว่าง ประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมือง และสิทธิทางการเมือง ซึ่งตราสารเหล่านี้ก็เป็นผลสืบเนื่องมาจากกร ร้องสิทธิของบุคคลที่ได้ยืนยันถึงความเชื่อมั่นในสิทธิมนุษยชน และที่สำคัญอนุสัญญาว่าด้วย

สิทธิเด็กก็เป็นตราสารทาง กฎหมายที่เรียกร้องสิทธิของกลุ่มบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ซึ่งเป็นผลสืบเนื่อง จากแนวความคิดเรื่องกฎหมายธรรมชาติและสิทธิธรรมชาติเช่นเดียวกัน

แนวความคิดเรื่องกฎหมายธรรมชาติและสิทธิธรรมชาตินี้มีความสำคัญต่อการจัดทำ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กเป็นอย่างมาก กล่าวคือ ในระหว่างการจัดทำร่างอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก สิ่งที่คณะทำงาน ได้ตระหนักเป็นพิเศษในขณะที่จัดทำร่างอนุสัญญาคือเนื้อหาของอนุสัญญาดังกล่าว ต้องเป็นการรับรองสิทธิขั้นพื้นฐานของเด็ก และในขณะเดียวกันบรรทัดฐานของสิทธิมนุษยชนที่ เป็นจารีตประเพณีจะต้องไม่ถูกปฏิเสธในเรื่องของสิทธิเด็กเช่นเดียวกัน ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าใน บทบัญญัติของอนุสัญญามีหลายมาตราด้วยกันที่มีแนวความคิดมาจากสิทธิธรรมชาติ

4. แนวความคิดของนักปราชญ์ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก

จากการศึกษาความเป็นมาทางประวัติศาสตร์จะพบว่านักปราชญ์หรือนักเขียนส่วนใหญ่ แทบจะไม่มีใครเขียนบันทึกถึงทฤษฎีที่เกี่ยวกับเด็กไว้เป็นการเฉพาะแต่อย่างใด แต่พบว่ามีใครบางคน เขียนเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความไว้วางใจในเรื่องของครอบครัว ที่เป็นเช่นนี้เพราะแต่เดิมนั้นชีวิตและความ เป็นอยู่ของเด็กไม่ได้รับความสนใจอย่างเป็นพิเศษเช่นเดียวกับปัจเจกชนทั่วไป

ตัวอย่างแนวความคิดของนักปราชญ์ที่เกี่ยวกับเด็ก ได้แก่

อริสโตเติล (Aristotle) เห็นว่าตามธรรมชาติของครอบครัวนั้นถือว่าเด็กเป็นส่วนหนึ่งของ ครอบครัว และเด็กเป็นผู้สืบทอดของครอบครัว

โทมัส อะควีนาส (Thomas Aquinas) เขียนเรื่องความสัมพันธ์ภายในครอบครัวเห็นว่าเด็ก เป็นบุคคลหนึ่งของครอบครัว แม้ว่าบิดามารดาจะมีสิทธิเหนือบุคคลก็ตาม แต่สิทธิของบิดามารดา นี้ ถูกจำกัดเนื่องจากบิดามารดา มีหน้าที่จะต้องดูแลเอาใจใส่ต่อบุตรของตนทุกด้าน โดยเฉพาะด้านการ เจริญเติบโตทางร่างกาย จิตใจ และศีลธรรม

ฌ็อง โบบอดิน (Jean Bodin) โบบอดินเป็นนักปราชญ์คนแรกๆ ที่เห็นว่าเด็กจะต้องได้รับการ ค้ำจุนคุ้มครองจากครอบครัว เนื่องจากครอบครัวเป็นผู้ดูแลเด็กแทนรัฐในด้านการอบรมเบื้องต้น สำหรับการ เป็นพลเมืองที่ดีของรัฐ ซึ่งการอบรมเบื้องต้นนี้ต้องเริ่มจากครอบครัวหรือบิดามารดา โบบอดิน เห็นว่า แม้บิดาจะมีอำนาจเหนือเด็กก็ตาม แต่ก็เห็นว่าจะต้องมีกฎหมายที่คุ้มครองเด็ก เพื่อป้องกัน เด็กจากการใช้ความรุนแรงหรือความทารุณที่อาจเกิดจากบิดา

โทมัส ฮอบบส์ (Thomas Hobbes) ทฤษฎีของฮอบบส์เห็นว่าเด็กอยู่ภายใต้อำนาจและการ ดูแลของผู้ปกครอง ซึ่งเด็กจะต้องนบนาบเชื่อฟังบิดามารดา และเห็นว่าบิดามารดาสามารถฆ่าหรือ ทอดทิ้งเด็กได้ถ้าเด็กไม่นบนาบเชื่อฟัง

จอห์น ล็อก (John Locks) เห็นว่าเด็กมีหน้าที่ต้องเชื่อฟังบิดามารดาและบิดามารดามีอำนาจเหนือเด็ก แต่การที่เด็กเป็นผู้สืบทอดมรดกของบิดามารดาจึงทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัว

จิ่ง จาก รูสโซ (Jean Jacques Rousseau) เขียนถึงความสัมพันธ์ระหว่างเด็กและครอบครัว โดยเห็นว่ามารดาเป็นผู้ดูแลและเป็นผู้อบรมเด็กที่แท้จริงของครอบครัว ซึ่งการอบรมนี้จะทำให้เด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ ที่สำคัญบิดามารดาทำหน้าที่เลี้ยงดูบุตรของตนให้ประสบความสำเร็จถึงที่สุด

5. ปฏิญญาแห่งสิทธิมนุษยชนและพลเมืองของฝรั่งเศส ค.ศ.1789

ในช่วงตอนปลาย คริสตวรรษที่ 18 จนเกิดการปฏิวัติครั้งใหญ่ เมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม ค.ศ.1789 โดยยึดอำนาจจากพระเจ้าหลุยส์ที่ 16 ซึ่งเป็นรัฐบาลแบบราชาธิปไตยได้แล้ว จึงได้มีความพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครอง เป็นแบบประชาธิปไตย โดยมีการจัดตั้งสภาแห่งชาติขึ้น แล้วได้มีการประกาศปฏิญญาว่าด้วยสิทธิของพลเมืองขึ้น เมื่อวันที่ 26 สิงหาคม ค.ศ.1789 ซึ่งปฏิญญาของฝรั่งเศสนี้ ได้รับการยกย่องว่าเป็นแม่บทแห่งการจัดทำปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติในเวลาต่อมา โดยปฏิญญานี้ของฝรั่งเศส ได้มีการรับรองสิทธิมูลฐานของมนุษย์เสรีภาพ กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน และความเสมอภาค ซึ่งการยอมรับสิทธิตามปฏิญญานี้มีสิทธิที่เกี่ยวข้องในการรับรองสิทธิของผู้ต้องหาหรือผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดดังนี้

5.1 บุคคลจะไม่ถูกกล่าวหา จับกุม หรือจำคุก เว้นแต่มีกฎหมายกำหนดไว้ (มาตรา 9)
บุคคลจะถูกลงโทษเท่าที่จำเป็นและชัดเจนตามกฎหมาย (มาตรา 8)

5.2 บุคคลจะถูกลงโทษก็ต่อเมื่อมีกฎหมายที่ใช้บังคับก่อนการกระทำนั้นบัญญัติไว้เป็นความผิด (มาตรา 8)

5.2 บุคคลย่อมได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าจะมีคำพิพากษาว่าได้กระทำความผิด (มาตรา 9)

5.3 การจับกุมจะใช้ความรุนแรงได้เท่าที่จำเป็น (มาตรา 9)

6. ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ

เมื่อพิจารณาจากคำปรารภของการประกาศปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ แล้วจะเห็นได้ว่า ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ มุ่งที่จะออกมาตรการในการรับรองสิทธิของมนุษย์ชน เพื่อให้ได้รับการคุ้มครองตามเกณฑ์พื้นฐาน ในด้านเกียรติศักดิ์ประจำตัว สิทธิแห่งความเท่าเทียมกัน ทุกสังคมต้องไม่นิ่งเฉยต่อการกระทำที่เป็นการเหยียดหยามต่อสิทธิมนุษยชน ซึ่งจะนำมาซึ่งการกระทำที่เป็นการป่าเถื่อน เพื่อสิทธิมนุษยชนได้รับการเคารพและปฏิบัติร่วมกันในมวลมนุษยชาติ และมวลสมาชิกแต่ละประเทศนำไปบังคับใช้ให้

เกิดผลในทางปฏิบัติให้มากที่สุด และจริงจัง ทั้งต่อประชาชนที่อยู่ในดินแดนแห่งรัฐนั้น และประชาชนที่อยู่ในดินแดนของรัฐที่อยู่ในปกครอง จึงได้กำหนดสิทธิที่มีอยู่ในมนุษย์ทุกรูปทุกนาม เป็นปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน แห่งสหประชาชาติ โดยรัฐใดที่ลงนามในปฏิญญานี้ ย่อมมีพันธะที่จะต้องดำเนินการแก้ไขกฎหมายภายในของตนให้สอดคล้องกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาตินี้ ซึ่งในปฏิญญาดังกล่าว ได้มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาไว้ในเรื่องต่อไปนี้

- 6.1 สิทธิที่จะไม่ถูกทรมาน หรือ ได้รับผลปฏิบัติที่โหดร้ายผิดมนุษย์ (ข้อ 5)
- 6.2 สิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองที่เท่าเทียมทางกฎหมายไม่ถูกเลือกปฏิบัติ (ข้อ 7)
- 6.3 สิทธิที่จะไม่ถูกจำคุก คမ်းขัง โดยพลการ (ข้อ 9)
- 6.4 สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาที่เป็นธรรม และเปิดเผยจากกระบวนการยุติธรรมของรัฐที่มีความเป็นอิสระและเป็นธรรม (ข้อ 10)
- 6.5 สิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าจะมีการพิสูจน์ว่าเป็นผู้กระทำผิด (ข้อ 11)
- 6.6 สิทธิที่จะไม่ถูกตรวจค้นเคหสถาน โดยพลการ (ข้อ 12)
- 6.7 สิทธิที่จะไม่ถูกแทรกแซงในการสื่อสาร (ข้อ 12)

แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิเด็กในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

สำนักอาญาวิทยาดั้งเดิม พัฒนาระหว่างศตวรรษที่ 16 – 18 เชื่อว่าทุกคนกระทำความผิดต่างกันได้โดยมีเจตจำนงอิสระ ภายใต้ความพอใจ ฉะนั้น การกำหนดบทลงโทษควรให้เหมาะสมกับความผิดที่ได้กระทำลงไป แนวคิดของสำนักความคิดนี้บกพร่องส่วนของเด็กคนปัญญาอ่อนและคนวิกลจริตที่กระทำผิด แต่มีอีกสำนักความคิดที่พัฒนาช่วงปลายศตวรรษที่ 19 คือ สำนักอาชญาวิทยาปฏิฐานนิยม เชื่อว่าการกระทำของมนุษย์เกิดขึ้น โดยมีสิ่งอื่นมาชักจูง อาจเป็นสิ่งที่อยู่ภายนอกหรือภายในของมนุษย์เอง ผู้กระทำความผิดเปรียบเสมือนผู้ป่วยต้องได้รับการบำบัด แก้ไข ฟันฟูจิตใจ โดยให้เหมาะสมแก่ผู้กระทำผิดเป็นรายบุคคลไป แนวคิดของสำนักอาชญาวิทยาปฏิฐานนิยมมีอิทธิพลต่อกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กในปัจจุบันอย่างยิ่ง

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ.1989 วางหลักการคุ้มครองสิทธิเด็กในด้านต่างๆ ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว รวมถึงสิทธิของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดด้วย โดยวางหลักการเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กไว้ในข้อ 37, 39 และ 40 สรุปได้ดังนี้

ข้อ 37 รัฐภาคีประกันว่า

1. จะไม่มีเด็กคนใดที่จะได้รับการทรมานหรือถูกปฏิบัติหรือลงโทษที่โหดร้าย ไร้ซึ่งมนุษยธรรม หรือต่ำช้า จะไม่มีการลงโทษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิตที่ไม่มีโอกาสจะได้รับการปล่อยตัวสำหรับความผิดที่กระทำโดยบุคคลที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี
2. จะไม่มีเด็กคนใดถูกลิดรอนสิทธิเสรีภาพโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือโดยผลการจับกุม กักขัง หรือจำคุก เด็กจะต้องเป็นไปตามกฎหมายและจำเป็นต้องใช้เป็นมาตรการสุดท้ายเท่านั้นและให้มีระยะเวลาที่สั้นที่สุดอย่างเหมาะสม
3. เด็กทุกคนที่ถูกลิดรอนเสรีภาพจะได้รับการปฏิบัติด้วยมนุษยธรรมและด้วยความเคารพในศักดิ์ศรีที่ติดตัวตั้งแต่เกิดของมนุษย์และในลักษณะที่คำนึงถึงความต้องการของบุคคลในวัยนั้น โดยเฉพาะเด็กที่ถูกลิดรอนเสรีภาพจะถูกแยกต่างหากจากผู้ใหญ่ เว้นแต่จะพิจารณาเห็นว่า เป็นประโยชน์สูงสุดต่อเด็กที่จะไม่แยกเช่นนั้น และเด็กมีสิทธิติดต่อกับครอบครัวทางหนังสือโต้ตอบและการเยี่ยม เว้นแต่ในสภาพการณ์พิเศษ
4. เด็กทุกคนที่ถูกลิดรอนเสรีภาพมีสิทธิที่จะขอความช่วยเหลือทางกฎหมายหรือทางอื่นที่เหมาะสม โดยพลัน ตลอดจนสิทธิที่จะคัดค้านความชอบด้วยกฎหมายของการลิดรอนเสรีภาพของเขาต่อศาลหรือหน่วยงานที่มีอำนาจที่เป็นอิสระและเป็นกลาง และที่จะได้รับคำวินิจฉัยโดยพลันต่อการดำเนินการเช่นนั้น

ข้อ 39 รัฐภาคีประกันว่า

รัฐภาคีจะดำเนินการที่เหมาะสมเพื่อส่งเสริมการฟื้นฟูทั้งทางร่างกายและจิตใจ และการกลับคืนสู่สังคมของเด็กที่ได้รับเคราะห์จากการละเลยในรูปแบบใดๆ การแสวงหาผลประโยชน์ การกระทำอับมิชอบ การทรมาน หรือการลงโทษ หรือการปฏิบัติที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือต่ำช้า โดยรูปแบบอื่นหรือการพิพากันด้วยอาวุธ การฟื้นฟูหรือการกลับคืนสู่สังคมดังกล่าวจะเกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมสุขภาพ การเคารพตนเองและศักดิ์ศรีของเด็ก

ข้อ 40 รัฐภาคีประกันว่า

1. รัฐภาคีจะตระหนักถึงสิทธิของเด็กทุกคนที่ถูกกล่าวหา ตั้งข้อหา หรือถูกถือว่าได้ฝ่าฝืนกฎหมายอาญาจะต้องได้รับการปฏิบัติในลักษณะที่สอดคล้องกับการส่งเสริมความสำนึกในศักดิ์ศรี และคุณค่าของเด็ก ต้องคำนึงถึงอายุของเด็ก และส่งเสริมการกลับคืนสู่สังคม และการมีบทบาททางสร้างสรรค์ของเด็กในสังคม
2. เพื่อการนี้และโดยคำนึงถึงบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องของตราสารระหว่างประเทศ รัฐภาคีที่ประกันว่า

2.1 ไม่มีเด็กคนใดถูกกล่าวหา ตั้งข้อหา หรือถูกถือว่าได้ฝ่าฝืนกฎหมายอาญาด้วยเหตุแห่งการกระทำหรืองดเว้นการกระทำซึ่งไม่ต้องห้ามตามกฎหมายภายในหรือกฎหมายระหว่างประเทศในขณะที่การกระทำหรืองดเว้นการกระทำนั้น ได้มีขึ้น

2.2 เด็กทุกคนที่ถูกกล่าวหา ตั้งข้อหา หรือถูกถือว่าได้ฝ่าฝืนกฎหมายอย่างน้อยที่สุด ได้รับการประกันดังนี้

(1) ได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะได้รับการพิสูจน์ว่ามีความผิดตามกฎหมาย

(2) ได้รับแจ้งข้อหาทันทีและโดยตรง และผ่านทางบิดามารดาหรือผู้ปกครองในกรณีที่เหมาะสม นอกจากนี้ จะได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายหรือทางอื่นที่เหมาะสมในการเตรียมตัวต่อสู้คดีของเด็ก

(3) ได้รับการตัดสินอย่างไม่ชักช้าจากหน่วยงานที่มีอำนาจหรือองค์กรตุลาการที่พิจารณาอย่างยุติธรรมตามกฎหมาย โดยให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายหรือทางอื่นที่เหมาะสม เว้นแต่เมื่อเห็นว่าไม่เป็นประโยชน์สูงสุดแก่เด็ก โดยเฉพาะเมื่อคำนึงถึงอายุและสถานการณ์ของเด็กและบิดามารดาหรือผู้ปกครอง

(4) จะไม่ถูกบังคับให้เบิกความหรือสารภาพผิด สามารถซักถาม ซักค้านและอ้างพยานและให้มีการซักถามพยานแทนตนภายใต้เงื่อนไขของความเท่าเทียมกัน

(5) หากพิจารณาว่ามีการฝ่าฝืนกฎหมายอาญา คำวินิจฉัย หรือมาตรการใดที่กำหนดตามคำวินิจฉัยนั้น จะได้รับการทบทวนจากองค์กรตุลาการที่มีอำนาจเหนือในระดับสูงกว่าขึ้นไปที่เป็นกลางและมีอิสระ

(6) หากเด็กไม่สามารถเข้าใจหรือพูดภาษาที่ใช้อยู่ จะต้องจัดให้มีความช่วยเหลือของล่ามโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย

(7) ในทุกขั้นตอนของกระบวนการพิจารณา เด็กต้องได้รับความเคารพต่อเรื่องส่วนตัวของเด็ก

3. รัฐบาลต้องหาทางส่งเสริมให้มีการตรากฎหมาย กำหนดกระบวนการพิจารณาจัดตั้งหน่วยงานและสถาบันที่ใช้กับเด็กที่ถูกกล่าวหา ตั้งข้อหา หรือถูกถือว่าได้ฝ่าฝืนกฎหมายอาญา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีดังต่อไปนี้

3.1 การกำหนดอายุขั้นต่ำซึ่งเด็กที่มีอายุต่ำกว่านั้นจะถือว่าไม่มีความผิดทางอาญา

3.2 เมื่อเห็นว่าเหมาะสมและเป็นที่ต้องการ ให้กำหนดมาตรการที่ใช้กับเด็กโดยไม่ต้องอาศัยกระบวนการทางตุลาการ โดยต้องเคารพสิทธิมนุษยชนและการคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเต็มที่

4. การดำเนินการต่างๆ เช่น คำสั่งให้มีการดูแล แนะนำ และควบคุมการให้คำปรึกษา การภาคทัณฑ์ การอุปการะดูแล แผนงานการศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพ รวมทั้งทางเลือกอื่นๆ ในความดูแลของระดับสถาบันต้องมีไว้เพื่อประกันว่าเด็กจะได้รับการปฏิบัติในลักษณะที่เหมาะสมกับความเป็นอยู่ที่ดีของเด็กและได้สัดส่วนกับสถานการณ์และความผิด

ส่วนมาตรการทางระหว่างประเทศนั้นมีตราสารอื่นๆ อีกหลายฉบับที่วางหลักการถึงสิทธิของผู้กระทำผิดเด็ก ดังนี้คือ

(1) กฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำในการบริหารงานด้านความยุติธรรมเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่ได้กระทำผิด (กฎกรุงปักกิ่ง) อันได้รับการรับรองโดยที่ประชุมสมัชชาทั่วไป เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน ค.ศ.1985 ซึ่งกำหนดขึ้น โดยมีเจตนาเพื่อใช้กับระบบกฎหมายที่แตกต่างกัน และวางมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดที่เป็นเยาวชนไม่ว่าจะกำหนดอายุขั้นต่ำไว้ที่อายุเท่าใดและภายใต้ระบบใด ซึ่งต้องใช้อย่างเที่ยงธรรมและปราศจากการเลือกปฏิบัติ

(2) แนวทางขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันการกระทำความผิดของเยาวชน (แนวทางริยาร์ด) ได้รับการรับรองและประกาศโดยที่ประชุมสมัชชาทั่วไป เมื่อวันที่ 14 ธันวาคม ค.ศ.1990

(3) กฎว่าด้วยการคุ้มครองเด็กและเยาวชนซึ่งถูกลิดรอนเสรีภาพ ได้รับการรับรองโดยที่ประชุมสมัชชาทั่วไป เมื่อวันที่ 14 ธันวาคม ค.ศ.1990 เน้นการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดโดยเฉพาะ จะเห็นได้ว่ากฎและอนุสัญญาที่เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กเหล่านี้ล้วนมีหลักการเพื่อคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนผู้ถูกกล่าวหา

สำหรับในประเทศไทย ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาปรากฏในกฎหมายลักษณะวิชาวา อนึ่งเด็ก 7 เข้า เต่า 70 เป็นคนหลงไหลไปตีค่าท่าน ท่านมิให้ปรับไหม มิโทษแต่ให้นายบ้านนายเมืองช่วยว่ากล่าวให้สุมักสมาผู้เจ็บนั้น โดยการ ซึ่งเห็นได้ว่าประเทศไทยกำหนดความรับผิดชอบทางอาญาของเด็กมาตั้งแต่สมัยโบราณแล้ว (ประธาน วัฒนาวาณิชย์, 2530, หน้า 21)

ในสมัยรัตนโกสินทร์ กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 ได้กำหนดวิธีปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนไว้เป็นพิเศษโดยคำนึงถึงอายุและความรับผิดชอบของเด็ก โดยต่อมาได้นำมาบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ.2499 มาตรา 73 ถึงมาตรา 76 ด้วย ซึ่งได้มีสาระสำคัญว่า (บุญเพราะแสงเทียน, 2546, หน้า 25)

(1) เด็กอายุยังไม่เกินเจ็ดปีกระทำการอันกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ

(2) เด็กอายุกว่าเจ็ดปี แต่ยังไม่เกินสิบเจ็ดปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดไม่ต้องรับโทษ แต่ศาลมีอำนาจว่ากล่าวตักเตือน ทำทัณฑ์บน หรือส่งตัวไปรับการฝึกและอบรมได้แต่จะจำคุกไม่ได้

(3) เยาวชนอายุกว่าสิบสี่ปี แต่ยังไม่เกินสิบเจ็ดปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดให้ศาลพิจารณาถึงความรู้ผิดชอบ เมื่อศาลเห็นสมควรจะไม่ลงโทษ ต้องดำเนินการว่ากล่าวตักเตือน ทำทัณฑ์บน หรือส่งตัวไปรับการฝึกและอบรมได้ เช่นเดียวกับข้อ 2 แต่ถ้าศาลเห็นสมควรจะลงโทษ ก็ให้ลดมาตราส่วนลงครึ่งหนึ่ง

(4) ผู้เยาว์ที่อายุกว่าสิบเจ็ดปี แต่ยังไม่เกินยี่สิบปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด ถ้าศาลเห็นสมควรจำลดมาตราส่วนโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นลงหนึ่งในสามหรือกึ่งหนึ่งก็ได้

ในประเทศไทย มีความพยายามในการจัดตั้งศาลเด็กและเยาวชนตั้งแต่สมัยจอมพลปอพิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี มีการส่งเจ้าหน้าที่ไปศึกษาดูงานที่ต่างประเทศ ปี พ.ศ.2482 แต่เนื่องจากมีสงครามโลกครั้งที่ 2 เกิดขึ้นก่อน จึงยังไม่ประสบผลสำเร็จ จากนั้นเมื่อปี พ.ศ.2493 มีการจัดส่งผู้พิพากษาไปดูงานศาลเยาวชนและครอบครัวอีกครั้ง จากนั้นได้มีการตราพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ.2494 และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ.2494 ประกาศใช้เป็นกฎหมายเมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ.2494 และจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนกลางและสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลางขึ้นในกรุงเทพมหานคร ครั้งแรกเมื่อวันที่ 28 มกราคม พ.ศ.2494 ปัจจุบันพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับนี้ได้ถูกยกเลิกแล้ว โดยมีพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2543 เพื่อจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวขึ้นแทนศาลคดีเด็กและเยาวชน ให้มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับครอบครัวเพิ่มเติมขึ้น จากเดิมที่ศาลคดีเด็กและเยาวชนไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับครอบครัว

กฎหมายไทย

การศึกษาประวัติศาสตร์กฎหมายไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัยเป็นต้นมา ได้ค้นพบหลักฐานจากหลักศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหง ซึ่งได้บัญญัติความสัมพันธ์ในครอบครัว เช่น เมื่อบิดา - มารดามีชีวิตอยู่ บุตรมีหน้าที่ปฏิบัติต่อบิดามารดา “เมื่อชั่วพ่อกู กูบ่าเรอแก่พ่อกู กูบ่าเรอแก่แม่กู กูได้ตัวเนื้อตัวปลา กูเอามาแก่พ่อกู” และเมื่อบิดา และพี่ถึงแก่ความความตายแล้ว จึงขึ้นครองเมือง ดังปรากฏข้อความในศิลาจารึกว่า “พ่อกูตาย ดังพี่กู กูพ่อบ่าเรอแก่พี่กู ดังบ่าเรอแก่พ่อกู พี่กูตาย จึงได้เมืองแก่กูทั้งกลม” ในส่วนที่เกี่ยวกับการสืบมรดก ศิลาจารึกได้กล่าวถึงพลเมือง ลูกเจ้า ลูกขุนผู้ใด

เมื่อเสียชีวิตแล้ว เรือนของบรรพบุรุษ และทรัพย์สินต่างๆ เช่น เสื้อผ้า ช้างม้า นางข้าว ป่าหมาก ป่าพลู ให้ตกเป็นมรดกแก่ลูกของเขาทั้งหมด จาริกไว้ว่า “เย่าเรือน พ่อเชื้อค้ำมัน ช้างลูกเมียเหยี้ยว ไพรฟ้าข้าไท ป่าหมาก ป่าพลู พ่อเชื้อมัน ไว้แก่ลูกมันสิ้น” (พระยานิติศาสตร์ไพศาลย์, 2494, หน้า 32-34) ข้อความที่จารึกเกี่ยวกับความผิดของเด็กไม่ปรากฏในศิลาจารึก แต่มีข้อความเกี่ยวกับการพิจารณาคดี เมื่อมีถ้อยความกันมีให้พิจารณาลำเอียงเข้าข้างฝ่ายใด และผู้มีความเดือดร้อนในเรื่องใดๆ ให้มาเขย่ากระดิ่งที่ประตูเมือง

กฎหมายเก่าอีกฉบับหนึ่งซึ่งรวบรวมไว้ในกฎหมายตราสามดวงเรียกว่า คัมภีร์พระธรรมศาสตร์ คัมภีร์นี้ประมวลขึ้นเมื่อ พ.ศ.2347 ในสมัยรัชกาลที่ 1 ได้บัญญัติในเรื่องครอบครัว อาทิ ลักษณะวิวาทแบ่งปันมรดกไม่เป็นธรรม และการพาบุตรผู้อื่นไป

บทบัญญัติซึ่งเกี่ยวกับเด็กได้กล่าวไว้ในกฎหมายลักษณะวิวาทมาตรา 10 เด็กต้อยตักันให้พ่อแม่ห้ามปราม ฯลฯ และเด็ก 7 เข้า เท่า 70 เป็นคนหลงไหลไปค้าดีท่านๆ ห้ามมิให้รับไหมมิโทษ แต่ให้นายบ้านนายเมืองช่วยกล่าวให้สมัครสมาผู้เจ็บนั้น โดยควร

“กฎหมายลักษณะวิวาทกล่าวถึงเด็กอายุ 7 เข้า เป็นภาษาเก่าที่เขียนไว้ในศิลาจารึก ในสมัยสุโขทัย “เข้าแปลว่า ปี” (พระยานิติศาสตร์ไพศาลย์, 2494, หน้า 109-110)

กฎหมายห้ามมิให้ลงโทษแต่ให้เจ้าหน้าที่ทำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

กฎหมายลักษณะอาญา รศ.127 ก็ได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนไว้ในมาตรา 56 ความว่า “ถ้าเด็กอายุยังไม่เกิน 7 ขวบ กระทำความผิด ท่านว่ามันยังมีรู้ผิดและชอบ อย่าให้ลงอาญาแก่มันเลย”

ส่วนการกระทำผิดของบุคคลที่มีอายุเกินกว่า 7 ปี กฎหมายลักษณะอาญาที่ได้วางบทบัญญัติของกฎหมายหมายคล้ายคลึงกับประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งใช้อยู่ในปัจจุบัน

มีข้อน่าสังเกตว่า บทบัญญัติมาตรา 56 แห่งกฎหมายลักษณะอาญาใช้ถ้อยคำ “ว่ามันยังมีรู้ผิดและชอบ” แตกต่างจากประมวลกฎหมาย พ.ศ.2500 มาตรา 73 พระยานิติศาสตร์ไพศาลย์ อธิบายสั้นๆ ว่ากฎหมายมีข้อสันนิฐานโดยเด็ดขาดว่า เด็กจะมีเจตนาตามกฎหมายลักษณะอาญามาตรา 43 ไม่ได้ โจทก์จะแสดงเหตุผลใดๆ และนำสืบว่าเด็กกระทำผิดนั้นมีความรู้สึกรับผิดชอบเพียงผู้ใหญ่ว่าศาลก็ยอมทำตามคำของโจทก์ไม่ได้

ท่านได้ตั้งข้อสังเกตต่อไปว่า เรื่องเด็กอายุ 7 ขวบนี้ ประเทศต่างๆ ของยุโรป ก็มีหลักกฎหมายเช่นเดียวกับของไทยเรา การศึกษาเปรียบเทียบบทบัญญัติของกฎหมายเช่นเดียวกับของไทยเรา การศึกษาเปรียบเทียบบทบัญญัติของกฎหมายต่างประเทศในยุโรป สหรัฐ และเอเชีย แสดงว่าประเทศต่างๆ ยังกำหนดอายุไม่เกิน 7 ปี และมีหลายประเทศที่ขยายเกณฑ์อายุไปถึงไม่เกิน 8 ปี หรือไม่เกิน 10 ปี

กฎหมายซึ่งกำหนดวิธีการพิเศษที่ใช้แก่การกระทำความผิดของเด็กๆ ก่อนการใช้กฎหมายเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน โดยเน้นการสงเคราะห์ บำบัดรักษา และแก้ไขแทนการลงโทษจำคุก รวมทั้งการศึกษาอบรมและฝึกอาชีพให้แก่ พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ.2478 และพระราชบัญญัติจัดการฝึกและอบรมเด็กบางจำพวก พ.ศ.2479 (ประกาศนียบัตร อวยชัย, 2517, หน้า 2-4)

ตามกฎหมายประถมศึกษา ศาลมีอำนาจสั่งให้ส่งเด็กที่มีอายุในเกณฑ์นี้ได้รับการศึกษากว่าคืออายุไม่เกิน 15 ปี ซึ่งไม่ได้ไปโรงเรียนโดยไม่มีเหตุผลอันสมควรไปไว้ยังโรงเรียนฝึกอาชีพได้ตามกฎหมาย จัดการฝึกและอบรมเด็กบางจำพวก นอกจากนี้กรมราชทัณฑ์ ยังได้จัดตั้งโรงเรียนฝึกอาชีพสำหรับเด็กที่กระทำความผิดที่อายุยังไม่ครบ 18 ปี และทำการควบคุมต้องโทษครั้งแรกที่อายุไม่เกิน 25 ปี ไว้ยังทัณฑสถานวัยหนุ่ม

สำหรับโรงเรียนฝึกอาชีพ ต่อมาได้โอนจากกรมราชทัณฑ์ไปให้กรมประชาสงเคราะห์ดำเนินการตามพระราชบัญญัติอบรมเด็กบางจำพวก ฉบับที่ พ.ศ.2501

ต่อมารัฐได้ประกาศใช้ พระราชบัญญัติควบคุมเด็กและนักเรียน พ.ศ.2481 โดยให้กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงมหาดไทยรับผิดชอบในการควบคุมดูแลเด็กนักเรียน และเด็กอนาถาที่ประพฤติตนไม่สมควร กระทรวงศึกษาธิการรับผิดชอบให้มีสารวัตรนักเรียนออกตรวจตราควบคุมดูแลความประพฤติของนักเรียนในกรุงเทพมหานคร ที่เร่ร่อนหรือประพฤติไม่สมควรส่วนกรมประชาสงเคราะห์รับผิดชอบจัดสถานสงเคราะห์เป็นสถานที่เลี้ยงและอบรมเด็ก

พระราชบัญญัติควบคุมเด็กและนักเรียน พ.ศ.2481 ถูกยกเลิกโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 132 ลงวันที่ 22 เมษายน 2515 ซึ่งกฎหมายนี้กำหนดวิธีการควบคุมนักเรียน และนักศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ในเรื่องการแต่งเครื่องแบบ ความประพฤติไม่สมควรแก่วัย หรือไม่เหมาะสมกับสภาพของนักเรียนและนักศึกษา (ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 132 พ.ศ.2515 และกฎกระทรวง ฉบับที่ 1 พ.ศ.2515)

นอกจากนี้ประกาศของคณะ ฉบับที่ 294 ลงวันที่ 27 พฤศจิกายน 2515 ได้กำหนดมาตรการคุ้มครองสวัสดิภาพ และสงเคราะห์เด็ก ซึ่งตกอยู่ในสภาพแวดล้อมอันเป็นเหตุให้เกิดอันตรายต่อร่างกาย จิตใจ และศีลธรรมกฎหมายได้กำหนดความรับผิดชอบของบิดามารดา ผู้ปกครอง และกำหนดวิธีการสงเคราะห์ และคุ้มครองเด็ก (ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 294 พ.ศ.2515 และกฎกระทรวง พ.ศ.2515) ดังนี้

ประกาศข้อ 9 กำหนดว่าเด็กดังต่อไปนี้ พึงได้รับการสงเคราะห์

- (1) ไม่มีบิดามารดา หรือผู้ปกครอง
- (2) บิดามารดา หรือผู้ปกครองทอดทิ้งไว้ ณ ที่ใดที่หนึ่ง หรือเป็นเด็กพลัดหลง

(3) บิดามารดา หรือผู้ปกครองให้ความอุปการะเลี้ยงดูไม่เหมาะสมหรือไม่สามารถให้ความอุปการะเลี้ยงดูได้เพราะเหตุที่ถูกจำคุก กักขัง พิการทุพพลภาพ ป่วยทางร่างกายหรือจิตใจ หรือตกอยู่ในสภาวะอื่นใดอันอาจเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่เด็กทั้งทางร่างกาย จิตใจ หรือศีลธรรม

(4) พิการทางร่างกาย สมอง สติปัญญา หรือจิตใจ

ทั้งนี้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ โดยมีอธิบดีกรมประชาสงเคราะห์ และผู้ว่าราชการจังหวัด รับผิดชอบดำเนินงานตามประกาศฉบับนี้

กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กในระยะแรก

สำนักอาชญาวิทยาคลาสสิก ซึ่งพัฒนาขึ้นในระหว่างศตวรรษที่ 18 เชื่อว่าบุคคลจะเลือกประพฤติปฏิบัติอย่างไรโดยเจตนาจำนงอิสระ (free will) ภายใต้ความพอใจ หรือความเจ็บปวดที่คาดคะเนไว้ล่วงหน้า ดังนั้นการจะขยับยั้งบุคคลมิให้กระทำผิด จึงจำเป็นต้องกำหนดบทลงโทษให้หนักพอเพียงจะระงับความพอใจจากการกระทำผิด การลงโทษควรกำหนดในแต่ละความผิด และลงโทษบุคคลทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ต้องกระทำอย่างเดียวกัน โดยไม่ต้องคำนึงถึง อายุ เพศ สภาพของร่างกาย หรือชนชั้น ความคิดดังกล่าวต้องการจะปฏิรูปกฎหมายอาญา โดยขจัดความลำเอียงทางด้านชนชั้น ความคิดนี้กลับมีข้อบกพร่องอย่างมาก เพราะได้ละเลยปัญหาสำคัญของผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน คนปัญญาอ่อน และคนวิกลจริตโดยสิ้นเชิง

เมื่อพิจารณาวิวัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เกี่ยวกับกฎหมายของเด็กแล้ว จะเห็นได้ว่าทุกสังคมยอมรับว่าเด็กก่อนวัยรุ่นมีความแตกต่างจากผู้ใหญ่ และไม่สามารถมีความรับผิดชอบได้ เช่นเดียวกับผู้ใหญ่ ในสังคมดั้งเดิมได้มีประเพณีสำหรับการเปลี่ยนแปลงจากเด็กไปสู่ผู้ใหญ่ และทางศาสนาก็มีพิธีกรรมที่ยอมรับบุคคลเป็นผู้ใหญ่ในสังคม เช่นการบวชเรียนในพุทธศาสนา

สถานะของเด็กในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ตามที่ทราบกันดีว่าเด็กเป็นผู้ที่อ่อนวัยและขาดประสบการณ์ อีกทั้งยังมีการถูกชักจูงให้คล้อยตามได้ง่ายอันแตกต่างจากผู้ใหญ่ ฉะนั้นหากเด็กจำเป็นต้องเข้ามาในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา การปกป้องคุ้มครองเด็กจึงเป็นวัตถุประสงค์สำคัญของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็ก จึงมีแนวคิดเรื่องกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กที่แตกต่างจากผู้ใหญ่เกิดขึ้น อย่างไรก็ตามเด็กอาจเข้าเกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้หลายสถานะดังนี้

1. ผู้กระทำผิดหรือผู้ถูกกล่าวหา

ปัจจุบันแนวคิดทางอาชญาวิทยาของสำนักอาชญาวิทยาปฏิฐานนิยม มีอิทธิพลต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กคือ ผู้กระทำผิดมิใช่อาชญากรแต่เปรียบดังผู้ป่วยที่

ต้องการบำบัด แก้ไข และฟื้นฟูให้กลับตัวเป็นคนดี โดยแนวคิดนี้เป็นที่ยอมรับกันมานานในประเทศรวมทั้งประเทศไทยด้วย ดังปรากฏจากพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2534 ที่มุ่งให้การบำบัดแก้ไขฟื้นฟูเด็กให้กลับตัวมากกว่าลงโทษให้เจ็บหลาบเช่นเดียวกับผู้ใหญ่

2. ผู้เสียหายเด็ก

การค้นหาความจริงในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาทั่วไปมีการดำเนินการที่เคร่งครัดและเป็นแนวทางซึ่งไม่เหมาะสมกับสภาพของเด็ก หากใช้วิธีการค้นหาความจริงทั่วไปย่อมไม่อาจให้ความยุติธรรมแก่ผู้เสียหายเด็กซึ่งเป็นผู้ถูกกระทำได้ ในทางกลับกัน ยิ่งเป็นการทำร้ายเด็กซ้ำอีก ดังนั้นในหลายประเทศจึงใช้มาตรการพิเศษสำหรับเด็กในคดีอาญา ซึ่งมุ่งหมายคุ้มครองจิตใจเด็กมิให้ได้รับความกระทบกระเทือนและให้ข้อเท็จจริงแก่ศาลอย่างมีประสิทธิภาพ (ณรงค์ ใจหาญ, 2543, หน้า 359) อนึ่ง ในประเทศไทย มาตรการพิเศษสำหรับเด็กถูกกำหนดในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ที่ให้บุคคลจากสาขาวิชาชีพมีส่วนร่วมในการร่วมสอบปากคำด้วย

3. พยานเด็ก

ในคดีอาญา พยานบุคคลเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการค้นหาความจริงในคดีอาญา แต่เมื่อเด็กยังมีความรู้ผิดชอบและความสามารถในการค้นหาความจริงทั่วไปที่ใช้กับผู้ใหญ่ย่อมไม่เหมาะสมกับพยานเด็ก ดังนั้น จึงมีมาตรการพิเศษสำหรับพยานขึ้นซึ่งก็เป็นมาตรการเดียวกับมาตรการพิเศษสำหรับผู้เสียหายเด็ก กล่าวคือ กำหนดให้การสอบปากคำเด็กมีบุคคลจากสาขาวิชาชีพมาร่วมด้วย

ความแตกต่างระหว่างกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาทั่วไป

เนื่องจากเด็กสมควรได้รับการดูแลและเอาใจใส่มากกว่าผู้ใหญ่ในทุกๆ ด้าน รวมถึงกรณีเด็กตกเป็นผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาและต้องเข้ามาสู่กระบวนการยุติธรรม จึงให้ความคุ้มครองเด็กด้วยกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กที่แตกต่างหากจากผู้ใหญ่ ซึ่งแตกต่างกันในสาระสำคัญอันสรุปได้ ดังนี้

1. การสอบสวนคดีเด็กหรือเยาวชนที่ถูกกล่าวหาต้องมีบุคคลจากสาขาวิชาชีพเข้าร่วมในการสอบปากคำด้วย

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134 ตรี ประกอบกับมาตรา 133 ทวิ วางหลักการว่าสอบสวนเด็กที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดต้องมีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์บุคคลที่เด็กร้องขอ หรือพนักงานอัยการเข้าร่วมสอบสวนด้วย แต่ในการสอบสวนผู้ถูกกล่าวหาที่

เป็นผู้ใหญ่ มีเฉพาะพนักงานสอบสวน และผู้ต้องหาโดยผู้ต้องหาที่มีสิทธิที่จะให้ทนายความเข้าร่วม ฟังการสอบปากคำได้ ดังที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มาตรา 241 วรรคสอง วางหลักการไว้ว่า “ในชั้นสอบสวน ผู้ต้องหาที่มีสิทธิให้ทนายความหรือผู้ที่ตนไว้วางใจเข้าฟังการ สอบปากคำคนได้” ทั้งนี้สิทธิมีทนายความอยู่ด้วยในชั้นสอบสวนนี้ ผู้ถูกกล่าวหาซึ่งเป็นเด็กก็มีสิทธิ เช่นกัน โดยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/1 กำหนดให้รัฐจัดหาทนายความ ให้แก่ผู้ต้องหาที่มีอายุไม่เกินสิบแปดปีในวันที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหา ก่อนเริ่มถามคำให้การ

2. การดำเนินคดีอาญาในศาลคดีเด็กให้มีที่ปรึกษากฎหมายจะมีทนายความแตกต่างกันได้

สำหรับประเทศไทย คดีอาญาทั่วไปที่ผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้ใหญ่ ตามรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มาตรา 242 วางหลักการว่า “ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาย่อมมีสิทธิ ได้รับความช่วยเหลือจากรัฐด้วยการจัดหาทนายความให้ตามที่กฎหมายบัญญัติ ในกรณีที่ผู้ถูก ควบคุมหรือคุมขังไม่อาจหาทนายความได้ รัฐต้องให้ความช่วยเหลือ โดยจัดหาทนายความให้ โดยเร็ว” ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและ ครอบครัว พ.ศ.2534 มาตรา 83 วางหลักว่า ในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว จำเลยจะมีทนายความแก้คดีแทนไม่ได้ แต่ให้จำเลยมีที่ปรึกษากฎหมายเพื่อปฏิบัติหน้าที่ทำนอง เดียวกับทนายความได้ ในกรณีที่จำเลยไม่มีที่ปรึกษากฎหมาย ให้ศาลแต่งตั้งที่ปรึกษากฎหมายให้ เว้นแต่จำเลยนั้น ไม่ต้องการและศาลเห็นว่าไม่จำเป็นแก้คดี จะไม่แต่งตั้งที่ปรึกษากฎหมายให้ เนื่องจากเกรงว่าทนายความจะว่าความในคดีเด็กและเยาวชนอย่างเดียวกับการว่าความในคดี ธรรมดาที่มุ่งให้ลูกความชนะคดีหรืออาจจะยอมรับสารภาพผิดเพื่อให้ได้รับการลดโทษ ซึ่งไม่ สอดคล้องกับวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนที่มุ่งหมายให้เด็กหรือเยาวชนแก้ไขและกลับตัวเป็นคน ดีของสังคม (บุญเพราะ แสงเทียน, 2546, หน้า 239)

หลักกฎหมายเกี่ยวกับการสอบสวนเด็กซึ่งเป็นผู้ต้องหาตามกฎหมายไทย

ในประเทศไทย กฎหมายหลักๆ ที่ใช้กับเด็กและเยาวชนที่ตกเป็นผู้ถูกกล่าวหาว่า กระทำ ผิดอาญา คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 และพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชน และครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2534 แต่เด็กจะไม่อยู่ภายใต้เขตอำนาจ ศาลเยาวชนและครอบครัวทั้งหมด เพราะศาลเยาวชนและครอบครัวจัดตั้งไม่ครอบคลุมพื้นที่ทั่ว ประเทศ โดยเด็กที่อยู่นอกเขตอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวจะใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญามาบังคับ ซึ่งมีผลกระทบต่อเด็กทั้งในชั้นสอบสวนและชั้นพิจารณาด้วย

เมื่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของเด็กแตกต่างจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ของผู้ใหญ่ การศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับหลักการในชั้นสอบสวนสำหรับผู้ถูกกล่าวหาเด็ก

จึงต้องเริ่มต้นตั้งแต่เนียมคำว่า “เด็ก” องค์กรที่ใช้อำนาจชั้นสอบสวน การรับรองสิทธิต่างๆ ในชั้นสอบสวน รวมทั้งการปฏิบัติต่อเด็กด้วย

ประวัติความเป็นมาของหลักประกันสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาของไทย

หลักประกันสิทธิ หมายถึง แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิต่างๆ ที่นำมาบัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษรให้ชัดเจน เพื่อให้มีความมั่นคง แน่นอน และเปลี่ยนแปลงแก้ไขได้ยาก ซึ่งอาจจะกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือในพระราชบัญญัติต่างๆ ก็ได้ (เกียรติจักร วัจนะสวัสดิ์, 2529, หน้า 7) กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทย ในอดีตตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา จนถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ไม่ค่อยได้ให้ความสำคัญกับหลักประกันสิทธิมากนัก เหตุเพราะวิธีการพิสูจน์ความผิดในสมัยก่อนเป็นแบบจารีตนครบาล ซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นการนำโทษทางอาญามาใช้กับผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดโดยใช้วิธีการทรมานต่างๆ นานา ให้ผู้ถูกกล่าวหาต้องเจ็บปวดทรมานแสนสาหัสจนทนไม่ไหวในที่สุดต้องยอมรับสารภาพ เช่น การเขียนถ้ามคำให้การ ตบปากคู่ความ มัดแขนน้ำตากแดดเร่งสิ้นไหม จำคุกผู้ละเมิดกลางคัน ตอดเล็บบีบขมับ จำชื่อผู้ขัดหมาย และมีการประจานผู้ถูกกล่าวหาในชั้นสอบสวน ซึ่งวิธีการที่กล่าวมาทั้งหมดแสดงให้เห็นว่าในอดีตกฎหมายไม่ได้ให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิทธิโดยเฉพาะสิทธิที่จะไม่ถูกกระทำในฐานะที่เป็นมนุษย์ จนกระทั่งประสบกับปัญหาสิทธิสภาพนอกอาณาเขตในยุคล่าอาณานิคมของประเทศมหาอำนาจทางตะวันตก จึงทำให้ประเทศไทยต้องปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัยโดยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ได้จัดให้มีการพัฒนากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อให้ทัดเทียมนานาประเทศ โดยประกาศใช้พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความมิโทษใช้ไปพลางก่อน ร.ศ.115 และประกาศใช้พระราชบัญญัติยกเลิกวิธีพิจารณาโจรสู้ร้ายตามจารีตนครบาล ร.ศ.115 ซึ่งส่งผลให้กระบวนการพิจารณามีการพิสูจน์ความผิดด้วยพยานหลักฐานและแยกอำนาจตุลาการออกจากฝ่ายบริหารในการพิจารณา รวมทั้งมีการบัญญัติสิทธิต่างๆ ของผู้ถูกกล่าวหาและกำหนดขอบเขตการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานของรัฐไว้อย่างชัดเจน จนกระทั่งอีก 40 ปีต่อมาจึงได้ประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และเมื่อเปลี่ยนระบบการปกครองมาเป็นแบบระบอบประชาธิปไตย จึงได้มีหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของประชาชนไว้ในรัฐธรรมนูญ ซึ่งมากบ้างน้อยบ้างตามแต่ยุคสมัย

ในอดีต ถือว่าเด็กเป็นทรัพย์สินของครอบครัวและอยู่ภายใต้ปกครองของบิดามารดา อันเป็นกฎหมายจารีตประเพณี ฉะนั้นจึงไม่มีข้อจำกัดในการใช้อำนาจของบิดามารดาเหนือบุตรที่ชัดเจน การเริ่มต้นให้ความสำคัญต่อเด็กของไทยต้องย้อนไปในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงออกประกาศพระราชบัญญัติลักพา พ.ศ.2406 จำกัดอำนาจบิดามารดาในการ

จำหน่ายถ่ายโอนเด็กให้ผู้อื่น หรือบังคับให้แต่งงานให้ใช้กับบุตรที่มีอายุไม่เกิน 20 ปี นอกจากนี้การขายบุตรที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี และอยู่กับพ่อแม่ พ่อแม่สามารถขายได้โดยไม่ต้องขอความยินยอมจากเด็ก แต่หากบุตรมีอายุ 15 ปีขึ้นไป บุตรต้องลงแกลงใจหรือมีพยานรู้เห็น สัญญาซื้อขายจึงสมบูรณ์ ส่วนกรณีพ่อแม่หย่ากันและบุตรแยกไปอยู่กับอีกฝ่าย หรือญาติของอีกฝ่าย พ่อหรือแม่จะลักเอาชื่อลูกไปขายมิได้ จึงกล่าวได้ว่ากฎหมายไทยนั้นได้คำนึงถึงการรับรองสิทธิมากกว่าร้อยปีแล้ว (มาลี พฤษย์พงศาสิ, ม.ป.ป., หน้า 136)

เมื่อได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับแรกในปี พ.ศ.2475 มีการรับรองสิทธิเสรีภาพของบุคคลหรือการรับรองสิทธิเด็กในฐานะเป็นสิทธิตามกฎหมายอย่างเป็นทางการ โดยยังไม่มีกรรับรองสิทธิเด็กโดยเฉพาะ แต่ก็นำมาปรับใช้กับเด็กได้ด้วย และในรัฐธรรมนูญฉบับต่อๆ มา สิทธิเด็กก็ได้รับการปกป้องคุ้มครองไว้หลายมาตรา คือ

มาตรา 32 “บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายการทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือ ไร้มนุษยธรรมจะกระทำมิได้ ซึ่งวิธีการเขียนดี เป็นการลงโทษด้วยวิธีการที่โหดร้ายและเป็นการทารุณ”

มาตรา 49 “บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีและต้องจัดให้มีอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ”

มาตรา 53 “เด็ก เยาวชน และบุคคลในครอบครัวมีสิทธิได้รับความคุ้มครองโดยรัฐจากการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม”

มาตรา 80 “รัฐต้องคุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน ส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชาย เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของครอบครัว”

มาตรา 86 “รัฐต้องส่งเสริมให้ประชากรวัยทำงานมีงานทำ คุ้มครองแรงงาน โดยเฉพาะแรงงานเด็กและแรงงานหญิง”

นอกจากนี้ตามที่ได้กล่าวแล้วว่าประเทศไทยได้ให้สัตยาบันอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กแล้ว ซึ่งก็แสดงให้เห็นเจตนารมณ์ว่าประเทศไทยก็มีความพยายามในการให้ความคุ้มครองและพัฒนาสิทธิเด็ก

ในด้านการปฏิบัติประเทศไทยมีสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ เป็นหน่วยงานระดับกรม สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ.2521 เพื่อทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ ซึ่งมีหน้าที่วางแผน ประสานงาน กำกับดูแล และติดตามประเมินผลการพัฒนาเด็กและเยาวชน และโดยภารกิจหน่วยงานและเลขานุการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ จึงมีบทบาทในฐานะเป็นกลไกดำเนินงานขององค์กร

ระดับชาติที่ทำหน้าที่กำหนดนโยบาย วางแผน ประสานงาน กำกับดูแลและติดตามประเมินผลการพัฒนาเด็กและเยาวชน ซึ่งรวมถึงการดำเนินงานตามพันธกรณีของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (สื่อน้อย เกษมสันต์ ณ อยุธยา, 2543, หน้า 192)

องค์กรที่ใช้อำนาจสอบสวนเด็ก

1. พนักงานสอบสวน

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(6) ให้คำนิยามว่า “พนักงานสอบสวน” หมายความว่า เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้อำนาจและหน้าที่ทำการสืบสวนในกรุงเทพมหานคร พนักงานสอบสวน ได้แก่ ข้าราชการตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่าขึ้นไป ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 18 วรรคสอง ส่วนในท้องที่ต่างจังหวัด พนักงานสอบสวน ได้แก่ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(17) ปลัดอำเภอ และข้าราชการซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่าขึ้นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 18 วรรคแรก แต่ปัจจุบันผู้ที่ทำหน้าที่สอบสวน ได้แก่ ตำรวจเพียงฝ่ายเดียวเท่านั้น และต้องเป็นชั้นสัญญาบัตรขึ้นไป ส่วนพนักงานฝ่ายปกครองไม่มีอำนาจสอบสวนคดีอาญาโดยทั่วไป เว้นแต่การควบคุมการสอบสวนโดยผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนายอำเภอในเขตท้องที่ของตนตามข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีทางด้านอาญา พ.ศ.2523 ข้อ 4 และ 12 (สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, ออนไลน์, 2544) ภายหลังจากจับกุมเด็กหรือเยาวชนแล้ว พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2534 มาตรา 50 วรรคแรก กำหนดให้เจ้าหน้าที่ตำรวจที่จับกุมต้องแจ้งให้บิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กและเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยทราบและแจ้งให้ผู้อำนวยการสถานพินิจที่เด็กและเยาวชนอยู่ในเขตอำนาจทราบโดยเร็ว จากนั้น เป็นอำนาจและหน้าที่ของพนักงานสอบสวน ดังนี้

1.1 พนักงานสอบสวนมีหน้าที่ต้องสอบปากคำเด็กหรือเยาวชนให้แล้วเสร็จภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่เด็กหรือเยาวชนมาถึงสถานที่ทำการของพนักงานสอบสวน และเมื่อพนักงานสอบสวนทำการสอบสวนปากคำเด็กหรือเยาวชนเสร็จแล้วต้องส่งตัวเด็กหรือเยาวชนไปยังสถานพินิจ

1.2 ในคดีอาญาที่เด็กหรือเยาวชนต้องหาว่ากระทำความผิด กฎหมายให้อำนาจพนักงานสอบสวนและเปรียบเทียบคดีได้ พนักงานสอบสวนก็มีอำนาจเปรียบเทียบคดีได้โดยไม่ต้องแจ้งการจับกุมและการคุกคามไปสถานพินิจและไม่ต้องดำเนินการตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวฯ มาตรา 50 วรรคแรก คดีที่พนักงานสอบสวนมีอำนาจเปรียบเทียบปรับ (ประมวล

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 37, 38) เช่น คดีที่โทษปรับสถานเดียว เมื่อเด็กและเยาวชนยินยอมเสียค่าปรับในอัตราอย่างสูงก่อนศาลพิจารณา เป็นต้น

2. พนักงานอัยการ

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(5) “พนักงานอัยการ” หมายความว่า เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล ทั้งนี้จะเป็นข้าราชการในกรมอัยการหรือเจ้าพนักงานอื่นผู้มีอำนาจเช่นนั้นก็ได้ ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ และมาตรา 134 ทรี กำหนดให้พนักงานอัยการเข้าร่วมการสอบปากคำด้วย ซึ่งในคดีอาญาทั่วไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 143 กำหนดให้พนักงานสอบสวนปากคำผู้ต้องหาชั้นสอบสวนเสร็จแล้ว จะส่งสำนวนให้พนักงานอัยการวินิจฉัยชี้แจงนำนักพยานหลักฐาน หากเห็นว่าพนักงานสอบสวนสอบปากคำไม่ครบถ้วน จึงจะส่งไปให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติม แต่ในการให้พนักงานอัยการซักถามเพิ่มเติม แต่ในการให้พนักงานสอบสวนเข้าร่วมสอบปากคำในคดีที่เด็กตกเป็นผู้ต้องหา ผู้เสียหาย และพยานเพื่อให้พนักงานอัยการซักถามเพิ่มเติมได้ หรือแจ้งให้พนักงานสอบสวนสอบถามเพิ่มเติมเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่ครบถ้วนเด็กจะได้ไม่ต้องให้การซ้ำๆ และเมื่อพนักงานอัยการมีส่วนช่วยในการถามปากคำเด็กก็ทำให้ได้ข้อเท็จจริงครบถ้วนมากขึ้น สามารถนำไปเป็นพยานหลักฐานในศาลได้ (ณรงค์ ใจหาญ, 2543, หน้า 361 – 362)

3. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2534 เป็นหน่วยงานอยู่ภายใต้บังคับกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เป็นหน่วยงานในกระทรวงยุติธรรม มีผู้อำนวยการสถานพินิจเป็นผู้บังคับบัญชา ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว มาตรา 32 วรรคแรก ปลัดกระทรวงยุติธรรมเป็นผู้บริหารสถานพินิจ ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว มาตรา 32 ทวิ สถานพินิจแบ่งได้เป็น 2 หน่วยงานใหญ่ๆ คือ

- (1) งานสืบเสาะคดี
- (2) งานสถานแรกรับและสถานฝึกอบรม

หากเป็นศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง หรือศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดจะมีหน่วยงานทั้งสองหน่วยงานครบถ้วน แต่สำหรับศาลจังหวัดแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวจะมีเฉพาะสถานแรกรับเท่านั้นปัจจุบันมีพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถานพินิจขึ้นในศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัด และแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวในศาลจังหวัดทุกแห่ง โดยกำหนดเขตอำนาจเท่ากับศาลนั้นๆ ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว มาตรา 33 วรรคแรก กิจการของสถานพินิจคุ้มครองเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร

แบ่งกิจการภายในสถานพินิจ แบ่งออกเป็น 4 กอง ดังนี้ (ทะนงศักดิ์ ดุลยกาญจน์ และพรรณพิไล พาหุสัจจะลักษณะ, 2547 หน้า 21)

(1) กองอำนวยการ แบ่งหน่วยงานเป็นฝ่ายบริหารทั่วไป ฝ่ายการเจ้าหน้าที่ ฝ่ายการคลัง ฝ่ายสังคมสงเคราะห์ ฝ่ายแผนงาน และฝ่ายฝึกอบรม

(2) กองคุมประพฤติ แบ่งหน่วยงานเป็นฝ่ายบริหารทั่วไป ฝ่ายประมวลข้อเท็จจริง คดีอาญา ฝ่ายประมวลข้อเท็จจริงคดีแพ่ง ฝ่ายควบคุมและสอดส่อง ฝ่ายกำกับการปกครอง

(3) กองแพทย์ แบ่งหน่วยงานเป็นงานทางด้านธุรการ ฝ่ายพยาบาลรักษาโรคทั่วไป ฝ่ายพยาบาลโรคเฉพาะ ฝ่ายวินิจฉัยและการบริการ โรคทั่วไป ฝ่ายวิจัยด้านสุขภาพจิต ฝ่ายจิตวิทยา ฝ่ายเภสัชกรรม ฝ่ายทันตกรรม และสถานบำบัด รักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ

(4) กองแรกรับ มีการแบ่งหน่วยงานเป็น งานธุรการ งานอภิบาลและพินิจ และการฝึกอบรมเบื้องต้น

สถานพินิจของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัด แบ่งเป็นงานบริหารงานทั่วไป ฝ่ายคดี ฝ่ายแพทย์และพยาบาล ศูนย์ฝึกและอบรม งานธุรการ งานอภิบาลและพินิจ งานสังคมสงเคราะห์ งานศึกษาอบรมและฝึกวิชาชีพ

สถานพินิจของแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวจังหวัด แบ่งงานเป็นงานบริการทั่วไป ฝ่ายคดี สถานแรกรับ งานธุรการ งานอภิบาลและพินิจ งานอบรมเบื้องต้น

สถานพินิจมีอำนาจและหน้าที่ในการดำเนินคดีอาญาต่อเด็กอย่างกว้างขวาง ตั้งแต่ชั้นสอบสวนจนถึงชั้นศาล ดังนี้

(1) สืบเสาะและพินิจเรื่องอายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และฐานะของเด็ก หรือเยาวชน ซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดรวมถึงของ บิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนนั้นอาศัยอยู่ ตลอดจนถึงสิ่งแวดล้อมทั้งปวง เกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนนั้น รวมทั้งสาเหตุแห่งการกระทำความผิดเพื่อรายงานต่อศาล

อำนาจหน้าที่ในข้อนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศาลจะได้ทราบภูมิหลังของเด็ก รวมถึงพ่อแม่ และผู้ปกครองของเด็ก พนักงานคุมประพฤติผู้สืบเสาะข้อเท็จจริงต้องจัดทำรายงานแสดงข้อเท็จจริง เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนเพื่อเสนอต่อศาลและส่งพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการด้วย โดย รายงานนี้พนักงานคุมประพฤติจะสรุปสาเหตุแห่งการกระทำความผิดและความเห็นว่าควรใช้วิธีการ สำหรับเด็กและเยาวชนอย่างไรด้วยเพื่อเป็นแนวทางให้ศาลสั่งการเมื่อมีการฟ้องคดีที่ศาลและ ในทางปฏิบัติพนักงานคุมประพฤติผู้สืบเสาะข้อเท็จจริงจะสอบปากคำผู้เสียหายด้วยเพื่อทราบความจริงจากทั้งสองฝ่าย ในคดีเล็กน้อยผู้อำนวยการสถานพินิจสั่งการสืบเสาะข้อเท็จจริงก็ได้

รายละเอียดของการจัดทำรายงานแสดงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชน นอกจาก รายงานสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนแล้ว ในที่เกี่ยวกับความประพฤติ นิสัย และสติปัญญา สถานพินิจจัดให้ผู้อำนวยการกองแรกรับเป็นผู้จัดทำรายงาน เรียกว่า “รายงานการพินิจ” ส่วนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสุขภาพและภาวะแห่งจิตของเด็กหรือเยาวชน สถานพินิจให้แพทย์ของกองแพทย์ทำการตรวจและทำรายงานเรียกว่า “รายงานการตรวจพิเคราะห์ทางกาย” และ “รายงานการตรวจพิเคราะห์ทางจิต” ซึ่งเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของ “รายงานแสดงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวเด็กและเยาวชน”

(2) สอดส่องความประพฤติของเด็กและเยาวชนตามคำสั่งศาล ข้อนี้เป็นหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติ อาจกระทำโดยออกไปสอดส่องยังที่อยู่ของเด็กและเยาวชน หรือโดยการรับรายงานตัวจากเด็กหรือเยาวชนผู้ถูกคุมประพฤติตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด

(3) ควบคุมเด็กและเยาวชน ซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดไว้ในระหว่างการสอบสวนหรือพิจารณาคดี หรือตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลในชั้นสอบสวนหากผู้อำนวยการสถานพินิจเห็นว่าไม่จำเป็นต้องควบคุมไว้ จะปล่อยชั่วคราวโดยมีหลักประกันหรือไม่มีหลักประกันก็ได้ หรือจะมอบตัวเด็กหรือเยาวชนไว้กับบุคคลหรือองค์กรที่เห็นสมควรก็ได้ พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจปล่อยชั่วคราว ส่วนในการปล่อยชั่วคราวระหว่างพิจารณาเป็นอำนาจหน้าที่ของศาลเยาวชนและครอบครัว

(4) สงเคราะห์และบำบัดแก้ไขเด็กและเยาวชนในระหว่างที่ถูกควบคุมหรือภายหลังจากปล่อยปัจจุบัน สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานครมีแผนสงเคราะห์หลังปล่อย มีพนักงานสังคมสงเคราะห์คอยช่วยเหลือเด็กและเยาวชนที่ได้รับการปล่อยตัวไปแล้วในเรื่องการส่งตัวกลับภูมิลำเนา การหางาน และการหาผู้อุปการะในรายที่ขาดผู้ปกครองนอกจากนี้กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนมีการประสานงานและร่วมมือกันกับกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ และกระทรวงแรงงาน เพื่อให้เด็กและเยาวชนที่ได้รับการปล่อยตัวมีวิชาชีพเลี้ยงตนเองได้และไม่หวนกลับไปกระทำผิดอีก

(5) จัดให้มีการตรวจรักษาและพยาบาลเด็กหรือเยาวชนในระหว่างที่สอบสวนหรือพิจารณาคดีหรือในระหว่างการควบคุมตัวในสถานพินิจโดยทั่วไป แพทย์และพยาบาลมีประจำสถานพินิจทั้งในส่วนกลางและภูมิภาคเพราะต้องทำหน้าที่ตรวจพิเคราะห์กายและจิต เด็กและเยาวชน เนื่องจากบางกรณีสาเหตุการกระทำผิดอาจเกิดจากความบกพร่องทางการหรือจิต

(6) จัดการศึกษา ฝึกและอบรม ดูแลและอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชน ซึ่งอยู่ในความควบคุม ข้อนี้เป็นขั้นตอนของศาล เมื่อศาลเห็นว่าเด็กและเยาวชนมีความผิดจริงและสมควรควบคุมเด็กหรือเยาวชน เพื่อบำบัด เยียวยา และแก้ไขให้กลับตัวเป็นคนดี ศาลจะส่งเด็กหรือเยาวชนไปรับ

การฝึกและอบรมทั้งวิชาสามัญและวิชาชีพยังโรงเรียนหรือสถานฝึกอบรมของสถานพินิจตามระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควร แต่ต้องไม่เกินเวลาที่ผู้นั้นอายุครบยี่สิบสี่ปีบริบูรณ์

(7) ศึกษา ค้นคว้า สาเหตุแห่งการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน ซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดโดยทั่วไป จัดทำสถิติการกระทำผิดดังกล่าวของเด็กและเยาวชน และเผยแพร่วิธีป้องกันหรือทำให้ลดน้อยลงซึ่งการกระทำความผิดนั้น

(8) ดำเนินการอื่นตามคำสั่งศาลหรือตามที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกาปัจจุบันกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนนำระบบการจำแนกประเภทเด็กมาใช้ดำเนินการ

เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนของสถานพินิจและศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชน โดยเริ่มตั้งแต่การรับตัวเด็กและเยาวชนเข้ามาในสถานพินิจจนออกจากกระบวนการ ซึ่งแบ่งการจำแนกออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ การจำแนกขั้นต้น การจำแนกเพื่อหาสาเหตุของการกระทำผิดและวางแผนแก้ไข การจำแนกเพื่อการบำบัดแก้ไขและเตรียมความพร้อมกลับสู่สังคม สำหรับการจำแนกขั้นต้นได้นำเครื่องมือประเมินทางจิตวิทยามาใช้เพื่อคัดกรองปัญหาพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน คือ แบบประเมินพฤติกรรมทางเด็ก ซึ่งกรมสุขภาพจิตปรับปรุงและพัฒนามาจาก the strengths and difficulties questionnaire (SDQ) 1 ของ Robert Goodman จิตแพทย์เด็กชาวอังกฤษ แบบประเมินพฤติกรรมเด็กประกอบด้วย 3 ชุด แบ่งตามลักษณะผู้ตอบ ได้แก่ แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (อายุ 4 – 16 ปี) สำหรับครู แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (อายุ 4 – 16 ปี) สำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง และแบบประเมินพฤติกรรมด้วยตนเอง (อายุ 11 – 16 ปี) สำหรับเด็กประเมินตนเอง การนำแบบประเมิน SDQ มาใช้เป็นการลดขั้นตอนจำแนกได้มาก นอกจากนี้ยังเป็นการจำแนกที่เป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ จากเดิมใช้เจ้าหน้าที่ไปนั่งสอบถาม ซึ่งในบางครั้งคำถามไม่ครอบคลุมและใช้ระยะเวลามาก แต่แบบประเมินนี้ทำให้รู้จักพฤติกรรมเด็กง่ายขึ้น ใช้เวลาไม่นานและไม่จำเป็นต้องใช้นักจิตวิทยาแยกเด็กที่มีปัญหาจริงออกมาดูแล ประการสำคัญ คือ ทั้งเจ้าหน้าที่ พ่อแม่ ผู้ปกครอง และเด็ก จะมีส่วนร่วมในการประเมิน โดยจะนำผลการประเมินมาประกอบรายงานประมวลข้อเท็จจริงทางอาญาเสนอต่อศาล และใช้เป็นเกณฑ์มาตรฐานในการคัดกรองเพื่อส่งตัวเด็กและเยาวชนให้การจำแนกและประเมินโดยนักวิชาชีพ ในขั้นตอนต่อไปเพื่อหาสาเหตุการกระทำผิดและวางแผนแก้ไข

บุคคลที่มีบทบาทอย่างยิ่ง คือ ผู้อำนวยการสถานพินิจ และบุคคลที่มีหน้าที่ในสถานพินิจคือ พนักงานคุมประพฤติ ผู้ช่วยพนักงานคุมประพฤติ นักสังคมสงเคราะห์ แพทย์ จิตแพทย์ นักจิตวิทยา และครู

เมื่อผู้อำนวยการสถานพินิจรับตัวเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดจากพนักงานสอบสวน ผู้อำนวยการสถานพินิจต้องดำเนินการ ดังนี้

(1) สำนักงานคุมประพฤติให้สืบเสาะข้อเท็จจริงตามมาตรา 34(1) เว้นแต่ในคดีอาญาที่มีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ ถ้าผู้อำนวยการเห็นว่าการสืบเสาะข้อเท็จจริงดังกล่าวไม่จำเป็นแก่คดีจะสั่งงดการสืบเสาะข้อเท็จจริงนั้นก็ได้แล้วให้แจ้งพนักงานสอบสวนที่เกี่ยวข้อง

(2) ทำรายงานในคดีที่มีการสืบเสาะ เพื่อแสดงถึงข้อเท็จจริงตามมาตรา 34(1) และแสดงความเห็นเกี่ยวกับสาเหตุแห่งการกระทำผิดของเด็กหรือเยาวชน แล้วส่งรายงานและความเห็นไปยังพนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการ และแต่กรณี และถ้ามีการฟ้องร้องเด็กหรือเยาวชนต่อศาลให้เสนอรายงานและความเห็นต่อศาลพร้อมทั้งความเห็นเกี่ยวกับการลงโทษหรือการใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนด้วย

(3) กรณีที่ไม่ปล่อยชั่วคราวเด็กหรือเยาวชน หรือไม่ได้มอบตัวเด็กหรือเยาวชนไว้กับบุคคลหรือองค์กรตามมาตรา 50 ให้เด็กหรือเยาวชนได้รับการปฏิบัติ ดังนี้

ก. ทำความสะอาดร่างกายและเปลี่ยนเครื่องแต่งกาย

ข. ให้แพทย์ตรวจร่างกายและถ้าเห็นสมควรให้แพทย์ตรวจจิตใจด้วย

ค. ถ้าปรากฏว่าเด็กและเยาวชนเจ็บป่วย ซึ่งควรจะได้รับ การรักษาพยาบาลก่อนดำเนินคดีให้มีอำนาจสั่งให้ได้รับการรักษาพยาบาลในสถานพินิจหรือสถานพยาบาลอื่นตามที่เห็นสมควร ในกรณีเช่นว่าให้แจ้งไปยังพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการที่เกี่ยวข้อง

นอกจากนี้ถ้าในระหว่างที่เด็กอยู่ในความควบคุมของสถานพินิจไม่ว่าในชั้นสอบสวนชั้นพิจารณา หรือชั้นฝึกอบรม ผู้อำนวยการสถานพินิจมีอำนาจหน้าที่ต่อไปนี้ด้วย โดยในชั้นสอบสวน ผู้อำนวยการสถานพินิจมีอำนาจหน้าที่สรุปได้ ดังนี้ คือ

(1) จัดให้เด็กหรือเยาวชนได้ศึกษาเล่าเรียนวิชาสามัญอย่างน้อยพออ่านออกเขียนได้ ฝึกอาชีพหรือวิชาชีพ หรือปฏิบัติการงานอื่นใดเพื่อมิให้มีเวลาว่างโดยไม่จำเป็นให้เหมาะสมกับจิตใจและสุขภาพของเด็กหรือเยาวชน

(2) ออกกฎข้อบังคับเกี่ยวกับการรักษาระเบียบวินัยของเด็กและเยาวชนซึ่งอยู่ในความควบคุมตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

(3) ลงทัณฑ์แก่เด็กหรือเยาวชนที่ละเมิดหมาย ประพฤติชั่ว หรือกระทำผิดวินัย โดยตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวฯ มาตรา 39 ประกอบกับกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการ ในการลงทัณฑ์แก่เด็กและเยาวชนและการอนุญาตให้เด็กและเยาวชนออกนอกสถานพินิจเป็นครั้งคราว พ.ศ.2546 กำหนดการลงทัณฑ์ไว้ 2 ประเภท ดังนี้ ประเภทแรก คือ การทำงานหนัก อีกประเภท คือ การตัดประโยชน์และความสะดวกที่สถานพินิจอำนวยความสะดวกให้บางประการ

(4) ส่งเด็กหรือเยาวชนซึ่งมีความประพฤติเลวร้าย อันเป็นภัยต่อเด็กหรือเยาวชนอื่น ไปกักไว้ในสถานที่ที่จัดไว้โดยเฉพาะหรือเรือนจำ โดยได้รับอนุญาตจากศาลก่อน เว้นแต่กรณีฉุกเฉินอย่างยิ่งจะส่งเด็กหรือเยาวชนไปเรือนจำก่อนก็ได้ แล้วรายงานให้ศาลทราบโดยเร็ว

(5) อนุญาตให้เด็กหรือเยาวชนออกนอกสถานพินิจได้เป็นครั้งคราวตามหลักเกณฑ์และวิธีการในกฎกระทรวง

(6) มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานคุมประพฤติ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวฯ มาตรา 43 อนุมาตรา 1, 2, 3, 4, 6, 7 และมาตรา 44 อนุมาตรา 1, 2, 3, 4, 5

(7) มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานสังคมสงเคราะห์

SPU CHONBURI